

Iskra

41

Zgodovinska slika iz Jajca: Naš sobesednik v tej številki ob jubileju republike Josip Vidmar govori na II. zasedanju AVNOJ v Jajcu 29. novembra 1943 in predlaga naziv maršala za našega Tita

40 let republike

Letošnji 29. november praznujemo v znamenju štiridesetletnice rojstva naše republike, kajti na ta dan, pred štiridesetimi leti, je bila v Beogradu slavnostno razglašena Demokratska federativna republika Jugoslavija in ukinjena monarhija. To, tako imenovano III. zasedanje AVNOJ v svobodi, je torej pomenilo najbolj slavnosten in logičen zaključek štiriletnega osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov in narodnosti in razrešitev enega od najpomembnejših problemov novejšje jugoslovanske zgodovine — federativne ureditve Jugoslavije, na enakopravni in svobodni ravni narodov in narodnosti Jugoslavije, daljnega sna najboljših sinov naše domovine, od Cankarja dalje. Poleg tega pa je seveda razglasitev republike prinesla s seboj tudi socialistično ustavno ureditev države.

In ob kakšnem času slavimo naš jubilej? Vsekakor ne v preveč ugodnem in veselem času, ko nas pestijo hude notranje težave in gospodarska ter politična kriza, hkrati pa tudi ne navsezadnje kaj preveč rožnat in prijeten svetovni gospodarski in politični položaj.

Vendar ob vseh teh ugotovitvah vsekakor ni čas za obupavanje, ali črnogledost. Odkrito priznavanje težavnega položaja, iskanje poti in rešitev iz njega, rahla, veselejša znamenja za v prihodnje, vse to nedvomno kaže, da se bomo zavestno in odločno zagotovo izkopal iz težav.

Sicer pa nas pri tem lahko samo navdihuje spoznanje, da smo se v svoji dolgi zgodovini znali izmotati iz še hujših težav, jih premagati in iti naprej po novih poteh. Svetloba na poti iz sedanjih težav pa je že zaznavna in skupaj z izkušnjami preteklosti ter voljo in zaupanjem v prihodnost se bomo vsekakor izkopal tudi iz sedanjih težav, če ne jutri pa pojutrišnjem. In to spoznanje naj bo naše vezilo ob štiridesetem rojstnem dnevu naše republike.

D. Ž.

Josip Vidmar posebej za naše

O znanosti, Sloveniji

Kljub visoki starosti je Josip Vidmar še vedno izredno vitalen, človek briljantnega spomina in pretehtane besede. Potem, ko smo se dogovorili o tem, kaj se bomo pogovarjali (in bilo je to v nekem smislu kar težko, saj je v teh dneh ob svoji devetdesetletnici dal mnogo intervjujev tisku in RTV, hkrati pa je ob tej priložnosti izšla vrsta njegovih knjig, da o drugih počastitvah, ki bi tudi od mlajšega človeka terjale dokajšnje fizične napore sploh ne govorimo), smo za začetek razgovora našemu sogovorniku zastavili naslednje vprašanje:

»Tovariš predsednik, dolgo vrsto let ste bili predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti in v tej funkciji logično tudi nenehno v zvezi z znanostjo, tako domačo, kot tujo. Bili ste gost številnih znanstvenih inštitutov po svetu, se pogovarjali s slavnimi znanstveniki, organizirali znanstveno delo in ga seveda tudi vodili in spremljali. Hkrati pa ste bili v svojem dolgem življenju tudi sam priča neslutenemu razvoju človeške znanosti, ki je v našem stoletju storila takšen korak naprej, kot ga ni bila poprej storila v dolgih tisočletjih človeške zgodovine. Sicer pa vam eksaktne, tehniške znanosti, kljub vaši izrazito književno humanistični in kritički usmerjenosti, nikakor niso tuje, saj ste sami nekoč, v daljni mladosti, začeli s študijem tehnike, med prvo svetovno vojno pa ste se v ruskem ujetništvu celo preživljali s tehničkim risanjem. In prav zato nas zanima, kakšni so vaši pogledi danes na znanost, na njen razvoj in njene perspektive, ko smo vsi priča resnični eksploziji vseh panog znanosti, od fizike prek matematike, tja do medicine.«

»Moderna znanost je prodrla zelo globoko v stvari in skrivnost narave. Neverjetno hrabro operira in raziskuje naprej in se s tem podaja tudi v velike nevarnosti. Vzemimo, na primer, fiziko, ki je zagotovo ena izmed vodilnih znanosti v današnjem času in danes že zelo uspešno operira z atomskimi silami, ki so v tehniki prišle na vrsto, po električnih strojih, le-ti pa so prišli na vrsto po parnih strojih in parni stroji so prišli na vrsto po vodnih in ročnih strojih. Danes pa znanost in vsa tehnika že operira z električnimi stroji in tudi z nuklearnimi centralami. Prepričan pa sem, da bomo v kratkem imeli nuklearne stroje tudi drugačne vrste.

Glede fizike in druge znanosti, imamo v današnjem času zelo razvite znanosti iz biologije. Ta znanost je prodrla ne samo do

ribonukleinskih kislin, ampak je prodrla direktno v gene in se zelo intenzivno ukvarja z vplivanjem na gene. To je seveda na eni strani velikanski in veličasten poizkus, na drugi strani pa je ta poizkus zelo nevaren.

Poleg teh dveh znanosti, ki sta najbrž trenutno vodilni znanosti pa eksistira še vrsta drugih znanosti, npr. geologija, ki na osnovi raziskovanja celotne zemeljske površine, zlasti pa v raziskovanju vulkanskih tvorb, dosega neke poglede v razvoj zemeljske površine. Prav tako imamo vesoljsko fiziko, ki razpravlja o stvareh vesolja in vesoljskih teles. Najvidnejši uspeh tega raziskovanja je zagotovo človekov polet na Luno.

Človekov polet na Luno pa je že daleč za nami in danes je raziskovanje kozmosa prispelo že tako daleč, da vanj pošiljamo raziskovalne sonde. Skratka, vsa naša znanost je zelo razvita in dosega neverjetne uspehe, ki so rezultat samo stotih let. In kaj bo v prihodnjih stotih letih — ugibati o tem skoraj ni prijetno in resnično se mi zdi skoraj pošastno ugibati, kaj se bo zgodilo, če bo znanost lahko resnično začela vplivati na gene, kaj bo takrat z živalskim svetom, kaj z ljudmi? Zdi se mi, da je znanost zelo važna stvar, in zato bo treba ustvariti nekakšne nadzorne enote, ki bi določale, do kod znanost sme iti in česa ne sme. Tega pa zaenkrat v svetu še ni, vendar pa bo moralo priti do tega, če bomo hoteli ostati. To, kar se širi po časopisih, kot npr., da je Južna Afrika hotela od Amerike izvedeti za neke biološke izume, s katerimi bi lahko iztребili črno prebivalstvo in podobno, ne obeta nič posebno dobrega. Kajti jasno je, da se ne bo takšna znanost razvijala samo na enem koncu, ampak vedno vsaj na dveh koncih.«

»Ob tem seveda ne smemo pozabiti tudi naše, slovenske znanosti. Če se je le-ta v preteklosti razvijala bolj v humanis-

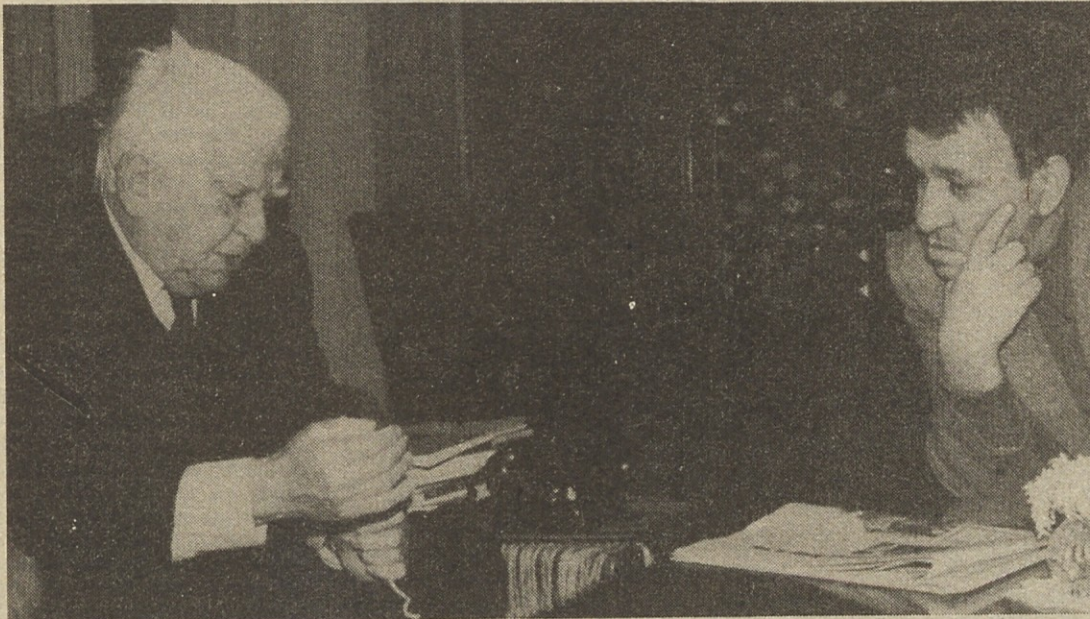
Vsako leto imamo v uredništvu pred našim državnim praznikom isto težavo: s čim in kako dati slavnostni številki ob tej priložnosti določeno težo in kako, kar se da tehtno obeležiti 29. november. In to je bilo zlasti pomembno še za letošnje slavje, saj slavimo letos 29. novembra tudi štiridesetletnico naše republike.

In pada je ideja: če so bili v preteklosti naši sogovorniki ob 29. novembru takšni možje, kot je bil zdaj že pokojni Josip Rus, eden izmed ustanoviteljev in utemeljiteljev Osvobodilne fronte in udeleženec zgodovinskega drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu 1943. leta, zakaj ne bi to pot naprosili akademika Josipa Vidmarja, ki je te dni slavil tudi devetdeseti rojstni dan, da bi posebej za naše glasilo spregovoril nakaj besed ob prazniku naše republike. Rečeno, storjeno. Akademik Josip Vidmar, ki ga našim bralcem zagotovo ni potrebno posebej predstavljati, saj je aktivno in tvorno prisoten v slovenski in jugoslovanski kulturi in politiki polna dolga desetletja, se je prijazno in naklonjeno odzval naši prošnji in tako smo ga 19. novembra obiskali na njegovem domu v Ljubljani, da bi se pogovorili z njim, tako o znanosti nasploh in slovenski posebej, kot tudi o štiridesetem rojstnem dnevu nove, Titove Jugoslavije.

in naši republiki

Akademik Josip Vidmar se je prijazno odzval naši prošnji in odgovarjal na vprašanja našega odgovornega urednika

tičnem, literarno-zgodovinskem, filološkem, zgodovinskem in samo delno v naravoslovnem (biologija, botanika, preučevanje krasa) smislu, kjer je dosegla vidne, evropske rezultate, se je po vojni intenzivno razvijala tudi v tehniške in eksaktne smeri. In kaj menite o slovenski tehniški znanosti danes, zlasti ob pomisli, da prav na njej ta hip temelji naša pot naprej iz tehnološke, s tem pa tudi ekonomske zaostalosti, kajti le lastna znanost nam lahko nudi možnosti za prebroditev gospodarske in politične krize, ki je v teh letih zajela Jugoslavijo.

Seveda je vprašanje možnosti za razvoj teh znanosti povezano z našimi finančnimi zmogljivostmi. Kot predsednik slovenske akademije znanosti in kulture sem večkrat občutil neprijetno dejstvo, da nekateri nadrejeni znanstveniki odhajajo v inozemstvo in sicer z utemeljitvijo, da imajo zunaj lahko vse možnosti za razvoj svojega znanja. Res je, da prav v fiziki, ali nuklearni fiziki je še morda to res, saj vendar mi teh velikih pospeševalnikov ne moremo graditi, skratka vsega tega mi ne moremo imeti, vendar pa se da vse to morebiti opraviti tudi z matematičnimi formulacijami in z matematičnimi izračuni, kar vsekakor sodi k tem najvišjim znanostim. Če bi se mi stalno lahko opirali na našo matematiko, ki je prvovrstna in je kos svetovni matematiki, od Plemlja do Vidaua, potem bi lahko rekel, da kar se da z izračuni doseči, z matematičnimi špekulacijami, potem smo glede tega preskrb-

ljeni po svojih matematikih. Nismo pa preskrbljeni s strojnimi zmogljivostmi in laboratorijskimi možnostmi. Zato smo seveda navezani predvsem na tiste sektorje znanosti, kjer pač zmagujemo z našimi sredstvi lahko svoj napredek v tempu, ki ga predpisuje svetovna znanost. To pa do neke mere izpolnjujemo. Npr. neprestano se pojavljajo pri nas prvovrstni zdravniki in medi-

cina je tudi odvisna delno od strojev, delno pa tudi od človeškega spoznanja o ustroju telesa in ustroju naše narave. In ker to zmoremo do neke mere, saj imamo nekaj močno slavni zdravnikov, mislim da moramo biti z našo znanostjo zadovoljni, ker pač do tiste meje, ki jo lahko dosega s svojimi sredstvi, izpolnjuje svoje naloge.

Tretje in zadnje vprašanje je veljalo štiridesetletnici naše republike, ki jo je Josip Vidmar še kako aktivno pomagal ustvarjati od daljnega ustanovnega sestanka OF na njegovem domu 27. aprila 1941. leta pa prek II. zasedanja AVNOJ, na katerem je predlagal naziv maršala za našega Tita, do povojne izgradnje socializma in ljudske oblasti v novi Jugoslaviji. Pri tem tudi nismo mogli mimo nedavnega pisanja odgovornega urednika zagrebške izdaje »Borbe« Krste Bijelića, ki je napisal dolgo, polemično pismo, objavljeno v zadnjem Nedeljskem dnevniku, v katerem je med drugim Josipu Vidmarju očital celo željo Slovenije po odcepitvi od Jugoslavije. Naš sobesednik je na to vprašanje odgovoril jasno, decidirano in brez ovinkov:

»Ob štiridesetletnici naše države in slovenske republike imam povedati tole:

Razmere v naši državi niso najboljše, zlasti ni najbolje v našem gospodarstvu, prav tako pa tudi nismo dosegli v teh štiridesetih letih, da bi se med sabo — pripadniki raznih narodov v državi

— resnično razumeli in, da bi mogli resnično složno delati za uspeh naše skupne domovine. Mislim, da je skoraj odveč govoriti o sumničenjih, kakršne je nedavno neki žurnalist, mogoče celo ugleden žurnalist, ker je baje urednik zagrebške Borbe, izrekel in zapisal, da namreč Slovenci pripravljamo nekakšno odcepitev od Jugoslavije in, da hočemo ustvariti neko veliko Slovenijo, — ne vem pa kako Slovenija sploh more biti velika, ko pa je tako majhna —. Mi smo s to Slovenijo zadovoljni. Nismo pa popolnoma zadovoljni s položajem Slovenije v okviru naše države. Zdi se mi, da smo finančno preveč obremenjeni in, da zaradi tega ne razpolagamo z zadostnimi sredstvi za tiste potrebe, zlasti kulturne potrebe, pa tudi gospodarske, ki jih naša republika resnično občuti. In ker

sem si drznil povedati misel, da pač nismo povsem zadovoljni v Jugoslaviji, je tisti velemisslec, ki bere — ne vem kako — tuje tekste in jih tudi ne vem kako razume, prišel do spoznanja, da sem eden od pobudnikov za ustanovitev samostojne slovenske države, kar je zame večji nonsens kot pa je to nonsens zanj.

Po uradnem delu našega pomenka je stekel še sproščen pogovor o drobnih in osebnih zadevah, vremenu, pa tudi problematiki slovenskega kulturnega prostora, ki ga bo obravnaval XIII. plenum kulturnih delavcev OF na svojem zasedanju v Novi Gorici. Skratka, preživeli smo zanimivo, spoznanj polno novembrsko popoldne s sogovornikom, s katerim se ni mogoče pogovarjati vsak dan.

Dušan Željznov
Foto: Drago Pečenik

O razvojnih možnostih SOZD Iskra

Na sestanku skupine delegatov Iskre, ki delegirajo delegate v zbor občine, ali zbor združenega dela Skupščine SRS so 19. 11. v Iskri v Ljubljani razpravljali o analizi razvojnih možnosti SOZD Iskra v srednjeročnem obdobju 1986—1990 s smernicami in elementi za pripravo temeljev planov.

Poročevalec Zoran Polič je v uvodu poudaril, da predlog smernic opredeljuje osnovne strateške usmeritve z vidika SOZD, o katerih bi se morali v procesu nadaljnjega dela na pripravi srednjeročnega plana dogovoriti vsi nosilci planiranja, da bi zagotovili tak razvoj SOZD Iskre, ki bo opravičeval mesto in vlogo Iskre kot enega izmed ključnih nosilcev nadaljnjega razvoja republike.

Razmišljanja o bodočih gospodarskih gibanjih morajo biti nedvomno usmerjena globalno na dve, za Iskro pomembni področji in to na tuje trge in na domači trg, saj Iskra za svojo prisotnost in obstoj v Jugoslaviji mora več kot polovico svojih izdelkov izvoziti, hkrati pa mora biti prisotna na domačem trgu, če naj bo jugoslovanska firma.

Ob tem seveda ne moremo mimo ustreznega sodelovanja v jugoslovanskem gospodarskem prostoru. Tu spet moramo opozoriti na izredno slab pretok informacij (ne le delavcev znotraj sistema Iskre, ampak v okolju, republiki, kot tudi v državnem merilu). Morali bi si postaviti za cilj boljše informiranje in dogovarjanje tudi za vsklajene akcije o tistih akcijah, oz. njihovih oblikah, s katerimi dosežemo potrebno razumevanje tudi zunaj Iskre.

V materialnem okviru je slika 1985—90 naslednja: že v preteklem srednjeročnem obdobju se je finančni položaj SOZD Iskra poslabšal, podobno kot v večini jugoslovanskih organizacij združenega dela in bo tako za sedanje srednjeročno obdobje potrebno zagotoviti finančno konsolidacijo. To seveda ob zadolženosti v tujini na eni strani in visoki stopnji inflacije na drugi ne bo lahka naloga. Zato bo fleksibilna povezanost z zunanjim svetom toliko pomembnejša.

Ob vsem tem se srečujemo še z eno težavo. Slovenija nima jasno opredeljenega koncepta svojega razvoja. V njenem okviru se v gospodarstvu srečujemo še z negotovostjo glede vplivov na naše gospodarjenje z različnimi gospodarskimi ukrepi. Zato lahko rečemo, da bo realizacija družbeno-ekonomskega razvoja Iskre zaradi zaostrenih gospodarskih pogojev znotraj Jugoslavije in sorazmerno šibke tržne konjunkturo na zunanjih trgih možna samo ob večji naslonitvi na lastne sile, na sproščanje notranjih rezerv in stroškovne optimizacije na vseh ravneh poslovnega procesa.

Ob smernicah in elementih za pripravo temeljev planov je govornik poudaril, da je Iskra v svojem

dosedanjem razvoju dosegla dobre uspehe ter si izoblikovala ustrezno dolgoročno poslovno strategijo, ki je temeljila predvsem na izvozu, dinamični proizvodnji in konkurenčnosti ter akumulativnosti in, da je v nadaljnjem obdobju za realizacijo še vnaprejšnjih takih ciljev potrebno konsolidirati poslovno organiziranost, delovanje na nalogah s področja skupno dogovorjenih segmentov upravljanja in urejanja v SOZD ter nalogah s področja samoupravne organiziranosti in pravno institucionalnega sistema.

Hkrati je opozoril še na vprašanje razbremenitve gospodarstva, na finačno poslabšan položaj, saj obresti presegajo bruto dohodek, naložbe so padle na raven enostavne reprodukcije in nenazadnje na problem kadrov. Le-ti so nosilci novih tehnologij in če novih tehnologij ne bomo uvajali, ne bomo v svetu konkurenčni, kar pa spet vemo, kaj pomeni. Tako se kot

bistveno v planiranju postavlja vprašanje, tako postavljanja, kot tudi doseganja postavljenih ciljev, ki vsekakor pomenijo hitrejši razvoj. Gre namreč zato, da bomo morali za doseganje dokaj optimistično postavljenih ciljev vložiti ogromno naporov.

Miloš Kobe pa je dodal: »Iskra brez odprtosti v svet ne bo mogla več živeti, saj ji slovenski in jugoslovanski prostor ne moreta zagotoviti preživetja. Iskra mora izvažati kolikor največ more. Zato pa tudi Iskra — tako kot vsa jugoslovanska industrija — mora pristajati na marsikaj: na nizko predelavo materialov brez vloženega znanja, kot tudi na nizke cene. Ob tem je posebej pomembno slišati, kakšna je struktura izvoza in stopnja predelave. Po ocenah jugoslovanski izvoz še vedno predstavlja kar 2/3 nizkostrukturnega izvoza, delež pa še kar raste.

Tudi cene pri tem seveda postajajo vse manj konkurenčne, kar pomeni, da izvoz kot kategorija

gospodarjenja postaja vse težji. In izhod? Usmeritev na nove, visokorazvite tehnologije (mikroelektronika, telematika,...., ki zahtevajo visoko stopnjo znanja. To pa seveda pomeni temeljit pretres vseh proizvodnih programov in njihovo revizijo, tako po širini, kot po globini, po tehnološki sodobnosti proizvodov, kot tudi po življenjski sposobnosti teh proizvodov.

Morali bomo skromna sredstva (internal) koncentrirati na skupno določene usmeritve in se odločiti za vlaganja v tiste projekte, ki nam bodo s svojimi učinki kar najbolj izboljševali vključevanje v mednarodno delitev dela. Hkrati pa je Miloš Kobe opozoril še na to, da bi ob tem, da Iskra v bistvu pomeni infrastrukturno proizvodnjo za vso slovensko industrijo, tudi širša slovenska družba ne smela ostati gluha, saj celo v razvitem svetu pomeni razvoj infrastrukturnih panog državne investicije. Le če bomo tudi mi na tem področju bistveno menjali obnašanje, bodo želje in potreba postale konica kopja v razvoju. In to gotovo potrebujemo!

Ob koncu se je razvila med delegati živahna razprava.

mak

9 zasedanje DS TOZD Iskra

Vso pozornost odpravljanju slabšanja poslovne uspešnosti

Z odgovorom na postavljeno delegatsko vprašanje delegacije DO Široka potrošnja se je začelo 9. zasedanje delavskega sveta SOZD Iskra, ki je bilo v četrtek, 21. t. m. Vprašanje je zadevalo sanacijo te delovne organizacije in v.d. glavni direktor DO Široka potrošnja Branko Mesec je pojasnil, da intenzivno poteka projekt sanacije delovne organizacije ter način vodenja, kar se že kaže v določenih ugodnejših poslovnih rezultatih posamezne TOZD v tej DO, le glede Elektroakustike v Sežani pa predlagajo ukrepe družbenega varstva v tej TOZD. Delavski svet se je strinjal z odgovorom predstavnika DO Široka potrošnja.

V nadaljevanju se je stekla razprava okrog sprejemanja predloga analize razvojnih možnosti SOZD Iskra za srednjeročno obdobje 1986 — 1990 in po nekaj zapletljajih je delavski svet omenjeni predlog soglasno sprejel.

Tretja točka dnevnega reda je zajemala poročilo o poslovanju SOZD Iskra v obdobju I—IX/85, ki ga je delavski svet sprejel, hkrati pa ugotovil, da se je v teku letošnjega leta poslovni rezultat v večini organizacij močno poslabšal. Zaradi nastale situacije je potrebno predvsem posvetiti pozornost akcijam za odpravljanje notranjih vzrokov za slabšanje poslovne uspešnosti.

Delavski svet SOZD je prav tako odobril predlog poročila za letošnje leto DSSS SOZD Iskra, TOZD Marketingu in IKM.

Iz informacije o zunanjetrgovinski menjavi

Iskre v obdobju prvih desetih mesecev letošnjega leta je moč ugotoviti, da je Iskra v tem času izvozila za 181 mio dolarjev blaga in s tem izpolnila letni plan izvoza v višini 68%, kar pomeni 12% več kot v istem obdobju lani, uvozila pa je v istem obdobju za 113 mio dolarjev opreme in reprodukcijskega materiala. Pri tem je bila podana tudi ocena letošnjega izvoza, ki naj bi znašal 240 mio dolarjev oz. 10% manj, kot smo planirali in samo 2% več, kot v istem obdobju lani.

Glede predloga nove organizacije vodenja Iskre na ravni celotnega sistema oz. prve faze reintegracije, so delegati sklenili, naj se oznaka »predlog« spremeni v »smernice«, hkrati pa so predloženi material potrdili kot smernice in metode poslovne organiziranosti in delovanju v SOZD Iskra.

Delavski svet se je strinjal z imenovanjem Iva Baniča za člana KPO SOZD Iskra, odgovornega za organizacijo in informatiko, hkrati pa je potrdil razpis prostih del in nalog člana KPO SOZD Iskra za SLO in DS ter kadrovske politiko in izobraževanje.

Ker bo prihodnje leto Iskra praznovala svojo 40-letnico in bodo za to potrebne ustrezne priprave, je delavski svet na koncu svojega zasedanja imenoval odbor za pripravo dneva Iskre in dneva borca v prihodnjem letu, ki naj bi bil, kot je znano, v Kranju, oz. v organizaciji vseh treh naših kranjskih delovnih organizacij.

D. Ž.

Problemska konferenca o varstvu okolj v SOZD Iskra

Ekološki dan Iskre

»Problematika varstva okolja postaja akutna tema tudi v SOZD Iskra, četudi Iskra kot elektronska in elektromehanska industrija sama po sebi pomeni čisto industrijo. Pojavi vendar kažejo, da smo prav varstvu okolja pri nas v preteklosti posvečali premalo pozornosti«, je dejal v pozdravnem nagovoru udeležencem konference predsednik KPO SOZD Iskre Boris Lasič in nadaljeval: »Premalo pozornosti smo posvečali tudi znanju s tega področja, ko smo se lotevali načrtovanja in izvajanja proizvodnih procesov. Kot zanimivost naj povem še to, da bomo tudi na prihodnjem delavskem svetu v okviru analize razvojnih možnosti tej problematiki posvetili posebno točko dnevnega reda. To še enkrat potrjuje dejstvo, da ta konferenca ni slučajna, ampak, da je plod naših spoznanj, da je varstvo okolja del celovitega sklopa naše vsakdanje aktivnosti.«

V imenu samoupravnih organov SOZD Iskra je udeležence pozdra-

Boris Frlec, podpredsednik IS Skupščine SRS

vil tudi predsednik DS SOZD Iskra Janez Kern, ki je med drugim dejal: »V Iskri za vprašanja varstva okolja nismo imuni, saj so ti problemi za vse nas še kako aktualni. Zato se mi zdi še posebej pomembno, da o tej temi lahko odločamo tudi skozi sistem samoupravnega odločanja. In prav v tej zvezi je pomembno, da smo se zavedli, da je trenutek, ko moramo koncipirati akte tudi s tega področja, nastopil!«

Uvodni referat na temo: Tehnologija in okolje na konferenci je imel podpredsednik IS Skupščine SRS. V svojih izjavah, polnih podatkov in eksaktnih ugotovitev, je med drugim dejal:

Doseženi tehnološki razvoj danes že ponuja rešitve teh zagat, ki, seveda, ne energetsko, ne kapitalno niso poceni. Sprejeti in uporabiti moramo načelo, da je vsak proizvajalec materialno odgovoren, da odstrani vse vplive in posledice svoje proizvodnje na življenjsko okolje. To pomeni, da mora strošek tega vstopiti v ceno proizvoda pa naj si bo to kWh, ali izdelek. Tak način gledanja bo seveda slej ko prej pripeljal, bodisi do sanacije obstoječih proizvodnih, ali pa do zapiranja le-teh, če

bo celovit narodno-gospodarski račun pokazal, da so ekonomsko nevdružne. Povsem nesprejemljivo pa je vse prepogosto mišljenje, češ, mi proizvajamo, širša družba pa naj pokrije stroške odstranjevanja posledic proizvodnje na življenjsko okolje. Tako gledanje vodi v slepo ulico.

O problematiki okolja, zakonodaje in planiranja je spregovoril namestnik predsednika Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Tone Poljšak. O ugotovitvah in predlogih o izvajanju varstva okolja pred nesrečami in nevarnimi snovmi pa je poročal svetovalec predsedstva SRS Bojan Ušeničnik.

Član IO GZS Franci Gerbec je govoril o vlogi gospodarske zbornice v zagotavljanju proizvodnje in zmanjševanju obremenitve okolja, glavna republiška sanitarna inšpektorica dr. Metka Macarol-Hiti pa je udeležencem poročala o koordiniranem izvajanju inšpekcijskega nadzora za zmanjšanje onesnaženosti in ogroženosti okolja.

Skupina SEPO Instituta Jožef Stefan, ki jo sestavljajo Svetozar Polič, J. Marušič, Z. Petkovšek, M. Dular in M. Penca je spregovorila o ocenjevanju vplivov dosedanjih naložb na okolje v SOZD Iskra ter o preventivnih ukrepih za varstvo okolja in značilnih problemih pri

reševanju okolja.

V nadaljevanju konference so nastopili z referati in poročili predstavniki DO SOZD Iskra. Tako je Marjan Štraus iz DO Iskra Invest Servis govoril o vpeljavi sistema za izvajanje varstva okolja v SOZD Iskra, Mitja Papež je poročal o varstvu okolja v DO Iskra Elementi, medtem ko je o primeru PBC, oz. problematiki nevarnih odpadkov poročal Peter Jančar iz DO Iskra Kondenzatorji Semič.

Ob koncu pa sta Albin Novšak iz DO Iskra Mikroelektronike in Franc Ošljaj iz Iskre Telematike govorila o Mikroelektroniki — sodobni tehnologiji in problematiki odpadnih voda in posebnih nevarnih odpadkov v DO Iskra Telematika.

Po referatih se je razvila zanimiva razprava, v kateri se je izluščila vrsta zanimivih ugotovitev in predlogov. Tako si je Iskra za prvi cilj konference postavila osveščanje odgovornih poslovočnih in strokovnih delavcev o ekološki problematiki, s tem pa tudi seznanitev Iskrinih delavcev z družbenimi spoznanji na tem področju.

Drugi cilj konference je vtakati ekološko problematiko v Iskrine dokumente in plane tako, da postanejo del vsakdanje aktivnosti. Dolgoročno gledano je treba v Iskri vzpostaviti in izvajati sistem tekočega spremljanja ekološke problematike in izvajanja varstva okolja. Problema v zvezi s PCB (polikloriranimi bifenili) in razlitjem petroleja sta namreč pokazala, da poleg premajhnega poznavanja ekološke problematike obstajajo tudi pomanjkljivosti v informacijskem sistemu, v obsegu uporabe in načinu ravnanja z ekološko problematičnimi materiali.

Sicer pa bomo o konferenci izbrpneje poročali v naslednji številki našega glasila, ko bo tej temi posvečena posebna priloga.

Besedilo: MAK
Foto: D. P.

Rado Faleskini:

Začetek sistematičnega razreševanja ekologije

Elektronska industrija je sama po sebi — kot celota — čista industrija. Vendar nas življenje uči, da zakonitosti, ki veljajo za celoto, ne veljajo nujno tudi za sestavne dele te celote.

V Iskri nimamo le proizvodnih programov opreme (ki so brez dvoma čisti), ampak tudi proizvodnjo elementov in mikroelektronike, kjer je prisotna tako kemija, kot metalurgija, kjer so skratka prisotni delovni procesi in kjer moramo paziti, tako na njihov vpliv na delavce, kot tudi na širše okolje.

Problem varstva okolja se letos prvič pojavlja v okviru naših planskih dokumentov, kar pa ni rezultat širokega obvladovanja problematike, temveč, prej reagiranja na ekološko problematiko v bližnji preteklosti.

V Iskri nismo z ekološkim znanjem bolj bogati, kot v ostali Jugoslaviji v poprečju, vendar smo se že osvestili, da nam je obvladovanje te problematike neobhodno potrebno in prav ta problemska konferenca pomeni začetek sistematičnega razreševanja problematike varstva okolja pri nas.

Za nami je tradicionalna konferenca trženja Iskre. Ena izmed značilnosti tokratne, že 14. konference je bila ta, da so se je udeležili poleg izvoznikov in uvoznikov ter seveda predstavnikov Iskrinih proizvodnih delovnih organizacij in gostov tudi prodajalci z jugoslovanskega tržišča.

Pri predstavljanju dela in načrtov posameznih tržnih področij je bilo prvo na vrsti jugoslovansko tržno področje, ki ga je pripravil direktor tega področja v Marketingu Iskre Commerce Blaž Markuž. Njegov govor objavljamo v celoti delno tudi zato, ker v našem tedniku sicer namenimo dosti več pozornosti Iskrinim prizadevanjem na zunanjih tržiščih, od česar je seveda naša uspešnost še kako odvisna. Že v prihodnji številki našega glasila bomo objavili tudi povzetke referatov o Iskrinem trženju z razvitim zahodom, z deželami v razvoju in s SEV.

Ker se nahajamo na koncu srednjeročnega obdobja je prav, da pogledamo, kako smo izvršili naloge, zastavljene v planu za srednjeročno obdobje 1981—1985. V tem obdobju bo prodano na domačem trgu skupno za cca 304 milijard din in bo dosežena povprečna 45% letna rast. Prodaja na domačem trgu bo porasla od 17 milijard din leta 1981 na 90 milijard din v letošnjem letu. Zaradi izredno visoke inflacije primerjava doseženih rezultatov s srednjeročnim planom ni realna, saj ta predvideva 15% rast prodaje. Zato je bolje, da pogledamo fizično rast proizvodnje za to srednjeročno obdobje. Le-ta kaže povprečno rast 21,8%. Toda zaradi slabših rezultatov v izhodiščnem letu 1981 bo povprečna rast sicer dosežena, kumulativno pa bo proizvodnja dosegla nekaj več kot 90% načrtovane vrednosti proizvodnje za celo srednjeročno obdobje. Kljub temu bo na domačem trgu dosežena kumulativna prodaja nekoliko čez 100%. Iz teh podatkov lahko sklepamo, da je kumulativna realna vrednost prodaje in njena rast za to srednjeročno obdobje dosežena v planirani višini. Kljub doseženim ciljem je prav, da se vprašamo, ali smo izkoristili vse možnosti, katere nam je nudil položaj na trgu v tem srednjeročnem obdobju. V praktično celotnem obdobju smo bili priče dokaj ugodni konjunkturi za skoraj ves asortiman proizvodnega programa Iskre. Sele v letošnjem letu beležimo padec povpraševanja samo po izdelkih za široko potrošnjo. Taka konjunktura v tem srednjeročnem obdobju je bila povzročena delno zaradi višje kupne moči prebivalstva in delno zaradi pomanjkanja blaga. To pomanjkanje pa je nastalo zaradi

- trajnega pomanjkanja domačega repromateriala
- pomanjkanja deviz za uvoz repromateriala
- zamrznjenih cen končnih izdelkov v primerjavi s cenami repromateriala in cenami končnih izdelkov.

In ker se je s podobnimi težavami ubadala vsa predelovalna industrija je jasno, da je bila proizvodnja, namenjena za domači trg, postavljena v drugi plan. Šele s sprostitvijo cen v drugi polovici 1984 leta je prišlo do oživiljanja proizvodnje za domači trg pri vseh jugoslovanskih proizvajalcih. Posledica tega je tudi bistveno višja ponudba po dosti višjih cenah in zaradi tega nenaadni padec prodaje širokopotrošnih izdelkov junija 1985. leta.

Mislím, da je kljub težkemu položaju v katerem se je znašla proizvodnja v tem srednjeročnem obdobju prav, da se vprašamo, ali smo obdržali tržne deleže na domačem trgu. Moram ugotoviti pozitivno ne samo, da smo obdržali tržne deleže, temveč smo utrdili položaj Iskre na domačem trgu. Prepričan sem, da bo Iskra veliko lažje v primerjavi s konkurenco dosegla zastavljene cilje na trgu, ko bodo na tem delovale vse tržne in ekonomske zakonitosti.

Zastavlja se vprašanje, kako smo se organizirali in kaj smo naredili, da bomo lažje delovali v obdobju težjega in bolj ostrega konkurenčnega boja na domačem trgu. Navedel bom samo nekaj pomembnih stvari:

- kadrovske smo se okrepili po filijalah z mladimi strokovnjaki.
- veliko smo vlagali v šolanje komercialnega kadra v proizvodnih delovnih organizacijah ter spoznavanju proizvodnega in razvojnega programa tako, da danes trdim, imamo praktično v vseh 15 filijalah kvalitetne strokovnjake in poznavalce za trženje proizvodnega programa Iskre.

Še o 14. konferenci trženja Iskre

- s pomočjo produktivnih komercial v DO smo vpeljali kvalitetno spremljanje rezultatov dela ter analitiko doseženih rezultatov.

- vzpostavili smo informacijski sistem med trgov in produktom.

- izvršene so določene investicije, ki omogočajo boljše pogoje za delo (novi prostori v filijalah: Banja Luka, Beograd in Tuzla, nekaj adaptiranih prodajal ter servisnih delavnic po Jugoslaviji).

Vse naštetu z ustreznim angažiranjem je jamstvo, da bo Iskra tudi še vnaprej imela svoj dobro odmerjen prostor na domačem trgu.

In kako je z letom 1985? Plan je bil postavljen v višini 73 milijard, do konca septembra meseca je bil izvršen v višini 68 milijard din in bo do konca leta izvršen v višini cca 90 milijard din, kar bo cca 25% nad zastavljenim planom. V primerjavi z letom 1984 bo realizacija na indeksu 211.

Najprej še pogledjmo, kako smo prišli do teh rezultatov:

- Sprotno smo informirali komerciale v proizvodnih DO o vseh spremembah in nastalih situacijah na trgu.

- Povratno smo informirali filijale o spremembah v proizvodnih planih ter gibanju zalog.

- Skupaj s komercialami v DO smo izdelovali plane prodajnih akcij ter nadzirali striktno izvajanje le-teh.

- Ob vseh nepredvidenih težavah na trgu nam je nudena pomoč iz komercial DO, kot npr.: seminarji za ciljne odjemalce, demonstracije za uporabnike ter občasni obiski vodstvenih delavcev iz proizvodnih DO pri naših kupcih.

- Ker smo predvidevali prodajo pod težjimi pogoji, smo vse jugoslovanske sejme organizirali bolj skrbno s poudarkom na segmentih, kjer naj bi se pojavile težave, oz. so bile že prisotne.

Rezultati niso enaki po vseh delovnih organizacijah, zato si oglejmo vsako blagovno skupino posebej.

Telematika

Letni plan 7,1 milijard din, realizacija do vključno septembra meseca 8,6 milijard din, ocena do konca leta 11,5 milijard din.

Pri javnih sistemih po nekaj letih neizpolnjevanja planskih obveznosti se je stanje na trgu nekoliko izboljšalo in smo v letošnjem letu delno izboljšali izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. Kljub temu ugotavljamo, da nam manjka še veliko, da bi stanje izboljšali. V letošnjem letu smo dosegli nekaj pomembnejših rezultatov, kot so: odločitev PTT Kosova za nakup našega sistema, odločilnejši nastop na Hrvaškem ter pridobitev nekaj začetnih pogodb.

Ko ocenjujemo konkurenco Tesla iz Zagreba na javnem sistemu ugotavljamo, da ta nastopa v ponudbah z digitalnim sistemom, zmernejšimi cenami in krajšimi ali enakimi roki kot Iskra. Realizacija pogodbenih obveznosti poteka izredno počasi in zamujanje pri dobavah je v povprečju med dvema in tremi leti. V letošnjem letu je bila zgrajena še ena tovarna za proizvodnjo digitalnih central in sicer EI—Pupin v Beogradu. Predvidevamo, da bo proizvodnja stekla v tleh do štirih letih in da bomo imeli bistveno večje težave pri plasmaju javnih sistemov na področju Srbije, ker je srbska pošta tudi vlagala v razvoj te proizvodnje.

Če zaključim menim, da smo dolžni bistveno izboljšati izpolnjevanje sprejetih obveznosti (pogodb) ter razvojno in proizvodno usposobiti sistem Iskra 2000 najaksneje do konca leta 1986, da bi vsaj malo olajšali delo v obdobju, ko bo tudi konkurenca močnejša.

Hišna telefonija Iskre se je znova v letošnjem letu pojavila na trgu in kaže, da bomo z novim sistemom ISKRA 2000 konkurenčni, kar se tehnike tiče, občutno pa dražji od konkurence. Menim, da bomo cene morali bolj z občutkom uravnati glede na konkurenco na trgu. Prav tako na trgu je montirano večje število EPABX central, ki se v eksploataciji niso pokazale kot najboljše, zato je nujno potrebno z več občutka in volje obravnavati servisiranje in preskrbo z rezervnimi deli.

Za terminale lahko rečemo, da je edina proizvodnja, ki je v vseh letih enakomerno zalagala trg s telefonskimi aparati tako, da vsaj na enem programu lahko rečemo zadovoljivo oz. odlično. Dosti slabši položaj je na področju sekretarskih garnitur in novičnih aparatov.

Menim, da smo na teh področjih vzgojili močno konkurenco. Veliko je PTT organizacij, ki ne razmišljajo več o novičnih aparatih Iskra. Preskrbo z rezervnimi deli izvaja IC—TOZD Servis, ki pa ni zadovoljiva, ker konstantno primanjkuje rezervnih delov.

Elektrozveze

Letni plan 1,37 milijard din, realizacija do vključno septembra 0,95 milijard din računamo, da bo plan do konca leta 100% izvršen.

S temi rezultati nismo zadovoljni, saj se nahajamo v zelo težki situaciji v stalnem ognju med kupci in delovno organizacijo, ki zelo slabo izpolnjuje svoje pogodbenne obveznosti. Konkurenca na tem področju je izredno težka, mi se pa ukvarjamo z lastnimi težavami. Menim, da je nujno tesnejše sodelovanje s Telematiko na javnih sistemih, saj na licitacijah ne nastopamo kompletno in smo velikokrat pri ponudbah hendikpirani.

Delta

Letni plan 11 milijard din, realizacija do vključno septembra 7,7 milijard din računamo, da bo plan do konca leta izvršen v višini 15 milijard din.

V letošnjem letu smo tržili tudi novo familijo računalniških sistemov Triglav tako, da je izpolnjena vrzel v proizvodnem programu. Pričakujemo v letu 1986 oteženo prodajo računalniških sistemov zaradi spremembe režima uvoza. Nastalo situacijo bomo premagali z agresivnim tržnim nastopom in z novimi inženiring pristopi trženja tako, da bomo zastavljene cilje dosegli.

Ceo

V letošnjem letu je celotna realizacija namenjena v zadovoljevanje potreb namenskega kupca. Za potrebe industrije, šolstva, medicine in drugih pa premale proizvodne kapacitete niso omogočale realizacije teh. Treba se bo hitreje vključevati tudi v te programe.

Avtomatika

Letni plan 11,5 milijard din, realizacija do vključno septembra 10,96 milijard din računamo, da bo letna realizacija cca 14,5 milijard din. Ocenjujemo, da bi realizacija bila višja, če bi kontinuirano dobavljali serijski program skozi celo leto. Težave pri plasmaju se kažejo na delu širokopotrošnega programa tovarne Napajalnih naprav iz Novega mesta. Na tem programu je mnogoštevilna konkurenca od mase privatnikov do večjega števila elektrotehničnih podjetij, ki pokrivajo lokalne potrebe.

Elementi za avtomatizacijo se prodajajo normalno. Menim, da se bolj čuti pomanjkanje in zaradi tega pomanjkanja se na določenih segmentih pojavlja konkurenca.

Varilna oprema se dokaj uspešno prodaja kljub zelo močni konkurenci. Na trgu se čuti, da je domači trg v drugem planu in da je zelo malo občutka za potrebe tega tržišča. Občasno se pojavlja tudi slaba kvaliteta, ki kviri težko pridobljeno zaupanje. Preskrba z rezervnimi deli je občasna in nezadostna, odvija se prek IC—TOZD Servisa in TOZD Trženja.

Alarmne naprave se znova zelo uspešno vračajo na trg. Po večletnem zatišju in povsem izgubljenem trgu ob pojavu večjega števila konkurentov se znova kvalitetno uspešno borimo in osvajamo vsakega kupca posebej.

Avtomatizacija v prometu izkazuje najboljše rezultate. Zelo dobra realizacija je na avtomatizaciji železnic, kjer se še naprej kažejo večji in manjši projekti. Bistveno slabši položaj je na področju avtomatizacije cestnega prometa, kjer so investicije v ceste vsak dan manjše tako, da na tem programu ni pričakovati večjega napredka.

Na področju avtomatizacije v energetiki je trg velik, možnosti za zaključevanje pogodb velike, vendar imamo občutek, da se zaradi majhnih zmogljivosti izbirajo samo najugodnejše. Na programu zaščite pa stalno izgubljam korak s potrebami trga tako, da se roki dobav redno podaljšujejo. Tudi tu se vse bolj uveljavlja konkurenca.

Avtomatizacija v industriji prodaja zelo uspešno svoj program iz SISTEMOV in AVN dočim je za program merilne letve veliko zanimanja, naša ponudba pa skromna. Najtežja situacija je na področju erozimatov, kjer se srečujemo z izredno visokimi cenami in ne preveč kvalitetnimi prodajnimi aktivnostmi (rezervni deli, servis).

Kibernetika

Letni plan 7 milijard din, realizacija do vključno septembra 7,8 milijard din računamo, da bo letna realizacija 10,4 milijard din.

Na skoraj celotnem programu beležimo zelo ugodno konjunkturo tako, da je plasman bolj odvisen od proizvodnje kot pa angažiranja na trgu. Mislim, da občasno pomanjkanje stikal lahko v bodočnosti povzroča težave, ker bomo težko osvojen visok delež trga verjetno z lahkoto prepustili konkurenci.

Določeno zasičenje trga se čuti na področju univerzalnih instrumentov ter stikalnih ur. V obeh primerih gre verjetno za nekoliko previsoke cene, ki so povzročile, da se je na področju univerzalcev pojavil uvoz iz SZ in na področju stikalnih ur pa večje število proizvajalcev. Ocenjujemo, da ni znakov, da se bo konjunktura programa Kibernetike bistveno spremenila v naslednjem letu.

Elektronika Horjul

Letni plan 0,85 milijarde din, realizacija do vključno septembra meseca 0,79 milijard din računamo, da bo letna realizacija cca 1 milijarda din.

V letošnjem letu beležimo nekoliko boljše pokrivanje potreb trga. Končno smo dobavili trgu večje število osciloskopov. Računamo, da bo konjunktura na področju elektronskih instrumentov enaka kot za Kibernetiko.

IEZE

Letni plan 8,57 milijard din, realizacija do vključno septembra meseca 9,4 milijard din računamo, da bo letna realizacija cca 12,5 milijard din.

Kljub temu, da beležimo izpade nakupov proizvajalcev širokopotrošnih izdelkov v višini cca 20% (Gorenje, Iskra, RIZ, Čajevec, El). Ta izpad je nadomeščanje s prodajo proizvajalcem profesionalne opreme. Boljša obdelava končnih, tudi manjših kupcev je prinesla rezultate. Nekaj več problemov čutimo na širokopotrošnem programu Kostanjevice vendar upam, da bomo tudi to stanje sanirali.

Kondenzatorji

Letni plan 2,7 milijard din, realizacija do vključno septembra meseca 2,3 milijard din računamo na realizacijo do konca leta v višini cca 3 milijarde din. Izpade pri proizvajalcih bele tehnike bomo nadomestili s širjenjem števila kupcev ter z intenzivnejšo prodajo cos kondenzatorjev.

Široka potrošnja

Letni plan 13,1 milijard din, realizacija do vključno septembra meseca 10 milijard din računamo, da bo letna realizacija vrednostno 100% izpolnjena. Največje težave in padec konjunktore beležimo na tem segmentu proizvodnje. Kljub izrednim težavam v plasmaju smo uspeli brez večjih razprodaj in dodatnih izgub dokaj ugodno, v primerjavi z ostalimi konkurenti realizirati tako prodajo. Računamo, da bomo ob maksimalnem angažiranju vseh komercialistov filijal in DO sanirali stanje vseh zalog, razen anten, ki so sigurno največji problem. Tudi v bodoče, vsaj eno leto ne pričakujemo konjunktore. Proizvodni program je dokaj ozek in za ta čas neatraktiven. Kvaliteta naših izdelkov je na višini tako, da je pravzaprav edini argument, ki nas drži na trgu. IC—TOZD Servis servisira vse izdelke in se ubada z dokaj velikimi težavami, katere povzročajo strogi predpisi proizvodnih TOZD ter občasno pomanjkanje rezervnih delov.

ERO

Letni plan 4 milijarde din, realizacija do vključno septembra 4,5 milijarde din, računamo na letno realizacijo cca 6,5 milijard din.

Težave na trgu so podobne kot za vse širokopotrošne izdelke s to razliko, da so tudi cene, velikokrat nenormalno visoke, odigrale svojo vlogo. Pojavilo se je v letošnjem letu nekaj kvalitetnih problemov, katere je DO ERO skupaj z IC—TOZD Servis z veliko posluha reševala na trgu. Da bi izboljšali plasman na trgu se poslužujemo obsežnih prodajnih akcij vključno z demonstracijami. Upamo, da nam bo uspelo vsaj ustaviti padec plasmaja.

Avtoelektrika

Letni plan 2,5 milijard din, realizacija do vključno septembra 4,6 milijard din, računamo na letno realizacijo v višini 6,1 milijard din.

Program je še vedno konjunktoren vendar so naročila manjša in večkratna tako, da se zaloge predstavljajo v tovarno. Računamo, da bo konjunktura taka, kot je še naprej.

Zmaj

Letni plan 2,6 milijard din, realizacija do vključno septembra 1,3 milijarde din, računamo na realizacijo do konca leta v višini 2 milijardi din.

Težave na trgu so bile povzročene zaradi padca konjunktore, visokih cen in izredno slabe kvalitete baterijskih vložkov. Vsi izgledi so, da so v tovarni odpravljeni problemi kvalitete in designa baterijskih vložkov. Izgubljeno zaupanje trga bomo z veliko dela skušali čimprej povrniti. Upamo, da nam bo to uspelo še posebej, ker se obetajo redukcije električne energije.

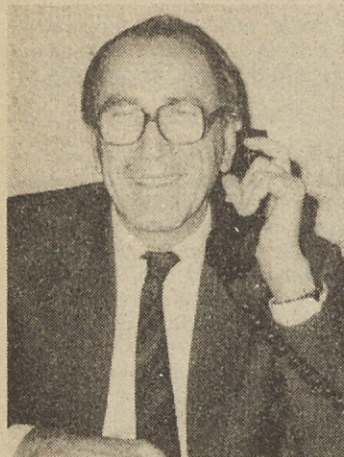
Vprašamo se, kaj nas čaka v letu 1986. Po podrobnejših analizah lahko trdimo naslednje:

— Plasman širokopotrošnih izdelkov predvidevamo, da bo ob maksimalnem angažiranju možno obdržati največ na ravni letošnjega fizičnega obsega, ob upoštevanju naslednjih pogojev:

- čim bolj enakomerni proizvodnji med letom ter
- prilagajanja cen in prodajnih pogojev konkurenci.
- Ostalega trgovskega blaga je možno plasirati do največ 5% več od fizičnega obsega letošnje realizacije.
- Pri investicijskem programu predvidevamo možnost plasmaja 10% večji od letošnje realizacije.

Za dosego teh ciljev je nujno potrebna maksimalna angažiranost vseh prodajnih potencialov ter veliko večja disciplina in poslušnost za trg pri izvrševanju sprejetih obveznosti.

Anton Polajnar

Kupci narekujejo še večjo gibčnost razvoja in proizvodnje

V temeljni organizaciji SEM, kjer proizvajajo specialne elemente, največkrat po posebnih željah kupcev, so ob triletnem obračunu z rezultati še kar zadovoljni. Od Antona Polajnarja, direktorja TOZD smo izvedeli, da se spopadajo s kopicami nevednosti, ki so v glavnem odraz sedanjih ne-

vzpodbudnih pogojev gospodarjenja. Namesto, da bi se pritoževali, rzmisljajo o tem, kako bi še bolje izkoristili notranje rezerve in kako bi se v optimalni meri prilagodili razmeram na trgu. V bistvenih obrisih pa je slika gospodarjenja v devetih mesecih naslednja: »Poslovanje v TOZD SEM

kaže po devetih mesecih boljše rezultate, kot ob polletju. Tedaj je periodični obračun izkazoval precej neplačane realizacije, visoko rast porabljenih sredstev in za vse to premalo celotnega prihodka.

Višji celotni prihodek, plačila izvoza, nižja neplačana domača

Priznanja dolenjskim inovatorjem

Da se na področju inovativne dejavnosti v Elementih marsikaj dogaja, dokazuje vrsta nagrad, ki so jih prejeli delavci naših temeljnih organizacij. Poročali smo že o nagradi »Inovator leta«, ki jo je TOZD Polprevodniki iz Trbovelj podelila RTV Ljubljana. Tokrat pa smo obiskali nagrajence v naših dolenjskih kolektivih, ki so prejeli priznanja občine Novo mesto.

TOZD KEKO, Žužemberk:

Emil Glavič dela na področju razvoja profesionalnih izdelkov. Prejel je že vrsto internih priznanj za inovacije s področja izboljšav materialov, oz. razvoja cenejših materialov.

Občinsko nagrado je prejel za razvoj miniaturnega trimerja, namenjenega izključno za izvozno tržišče. Podobnega proizvoda v Jugoslaviji še ne proizvajajo. Gre za povsem novo tehnologijo, pri kateri je bilo treba obdelati vrsto stvari, predvsem narediti tudi nova orodja. Izdelek je namenjen široki potrošnji, za vgradnjo v kvarčne ure, uporabljajo pa ga profesionalci. V teku so že konkretni dogovori s partnerji v Vzhodni Nemčiji, ki nameravajo odkupiti celotno proizvodnjo.

Tone Slak dela kot razvijalec — elektronik. Sodeloval je z mnogimi inovacijami pri konstrukciji strojne opreme za izdelavo keramičnih kondenzatorjev. Razvil je vrsto elektronskih sklopov, ki jih v te stroje vgrajujejo in tako s svojim delom in znanjem uspešno pomagali realizirati doma izdelano opremo, ki je pomembno nadomestilo za drage uvožene stroje. S tem je

bila realizirana redna proizvodnja doma. Veliko gospodarsko korist pa je temeljni organizaciji prinesel tudi izvoz te opreme.

TOZD HIPOT Šentjernej

Bojan Fajs dela kot tehnolog v montaži potenciometrov. Nagrado je prejel za naslednje inovacije:

- nadomestilo uvožene spajke z domačo, kar pomeni bistven prihranek pri ceni
- zalivanje RC členov, kar pomeni bistveno izboljšavo in avtomatizacijo postopka
- tiskanje oznak na ploščice potenciometrov

Jože Hrovat dela kot tehnolog v proizvodnji potenciometrov in je dobil občinsko nagrado za naslednje inovacije:

- tiskanje upornosti na ohišje potenciometrov
- konstrukcijska sprememba drsnika za potenciometre in sprememba materiala.

Nagrajenca sta povedala, da je inovacijska dejavnost v TOZD HIPOT dobro razvita in motivirana, ideje se sproti porajajo ob tekočih problemih, ki jih je treba reševati. Za prenos ideje v prakso pa je najpomembnejši skupinski pristop k delu, sta poudarila nagrajenca.

zato je izredno pomembna pomoč vseh sodelavcev, ki so tvorno prispevali k realizaciji nagrajenih zamisli.

TOZD Upori:

Alojz Hosta je dobil inovacijsko nagrado občine Novo mesto za konstrukcijo proizvodne linije za proizvodnjo MELF uporov (brezžični kapični upori)

O svojem delu je povedal:

»Že dlje je bila v tovarni prisotna potreba po proizvodnji uporov za površinsko montažo, ki omogočajo avtomatizacijo v elektronski industriji. Že med študijem na srednji šoli in pozneje na univerzi sem bil štipendist TOZD Upori in takoj po končani pripravniški dobi v tovarni sem se lotil naloge. Treba je bilo začeti na novo, ker je stvar v svetu še precej neznan, tudi literature nisem imel na voljo.

Imel sem osnovno zamisel, skonstruiral sem prototipno linijo, na kateri sem preizkušal osnovne operacije. Zamislil so delovale tudi v praksi, zato smo v tovarni prešli na teamsko delo. Prvič v zgodovini te tovarne in verjetno prvič tudi v Elementih smo se lotili naloge s projektnim načinom vodenja. S pomočjo dveh tehnologov, konstruktorja in delavca smo devet mesecev intenzivno delali na konst-

rukciji linije. Potrebna je bila izredno precizna izdelava stroja, spopadati pa smo se morali tudi s povsem novo tehnologijo. Definirati in izpeljati je bilo treba naslednje operacije: način doziranja, transportiranja, lakiranja, sušenja, kodiranja, dosuševanja, odvzemanja.

V svojih prizadevanjih smo uspeli, saj na prvi liniji že izdelujemo vzorce za potencialne kupce. Načrtujemo pa še izdelavo štirih tovrstnih linij.

Zmogljivost stroja je 250 kosov na minuto, kar je povsem na ravni svetovnih standardov. Izvedeli smo, da imajo v svetu edino Japonci podobne stroje, a jih skrbno skrivajo.

Proizvajalci elementov se vse bolj usmerjajo na površinsko montažo, predvsem zaradi avtomatizacije in cenejših proizvodnje. Ti kapičasti upori so tudi enostavnejši za merjenje, tolerančno kontrolo, zato menim, da so izredno perspektiven izdelek in s tega vidika bomo šli v nadaljnjo razširitev proizvodnje.

— Kaj pa menite o samem načinu dela — projektnega vodenja, po tehnološki in po motivacijski plati? Glede na tehnologijo in na medčloveške odnose je to gotovo najbolj ustrezen način, ki zagotavlja optimalne rezultate, sam sistem nagrajevanja pa pri nas še ni dovolj razvit. Treba bo razmisliti in ga postopno dograjevati tako, da bodo udeleženci res ustrezno nagrajeni glede na vložene ustvarjalne napore.

I. S.

Emil Glavič

Bojan Fajs

Jože Hrovat

Alojz Hosta

TOZD HIPOT

Občinsko priznanje za pomembne gospodarske dosežke

Priznanje občine Novo mesto za pomembne gospodarske dosežke je prejel FRANC BAZNIK, direktor TOZD HIPOT.

Iz obrazložitve: Franc Baznik se je zaposlil v TOZD Uporovni elementi v Šentjerneju leta 1970. Najprej je delal v elektronskem oddelku kot elektroinženir. Pokazal je izjemne delovne uspehe.

Zaradi izjemnih sposobnosti je bil nato razporejen na dela in naloge vodje proizvodnje potenciometrov.

Ker smo nujno potrebovali sposobnega človeka za vodenje komercialne TOZD Uporovni elementi, da plasiramo svoje izdelke na zunanja tržišča, Franc Baznik pa je bil med najspособnejšimi v kolektivu za vodenje komercialne, je prevzel dela vodenja komercialne.

Pod njegovim vodstvom se je znatno povečal izvoz naših izdelkov na tržišča vzhoda in zahoda in tudi na ameriško področje tako, da danes Iskra Šentjernej, TOZD Upori in TOZD HIPOT izvažata cca 80% vse proizvodnje.

Ob reorganizaciji TOZD Uporovni elementi leta 1979 je bil Franc Baznik imenovan za individualnega poslovodnega organa TOZD HIPOT. To nalogo opravlja tudi zdaj.

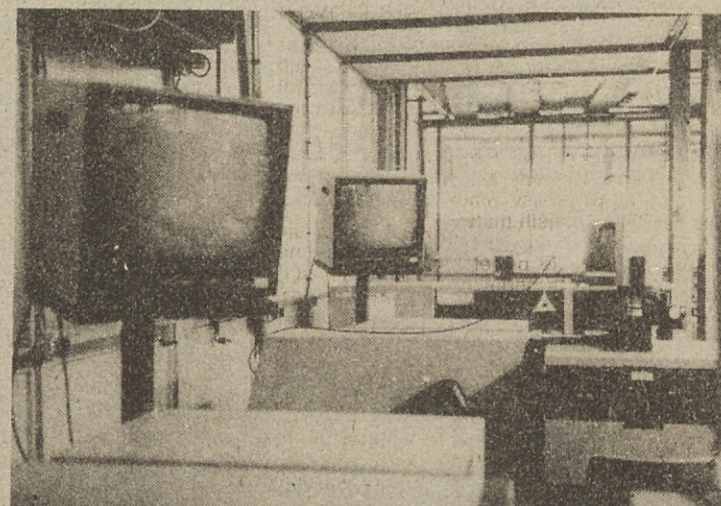
Pod njegovim vodstvom je TOZD HIPOT dosegla zelo dobre poslovne rezultate tako, da se je na osnovi teh uvrstila

med najuspešnejše ŌZD v panogi v Jugoslaviji.

Predsednik Izvršilnega odbora OOZS v TOZD HIPOT Franci Žičkar je ob tem dodal še nekaj misli:

»Leta 1979 smo v Šentjerneju šli v razdelitev na tri temeljne organizacije: Industrijska elektronika, Upori in HIPOT. Gradili smo novo tovarno — HIPOT in začeli smo v težkih pogojih, kar je pomenilo ne prav lahko začetno osnovo za Franca Baznika, ko je prevzemal dela in naloge poslovodnega organa. Če se danes ozremo nazaj, vidimo, da je v teh letih, kljub vsesplošnim

neugodnim gospodarskim razmeram, pri nas šlo strmo navzgor in tudi letos beležimo zelo ugodne poslovne rezultate. Člani kolektiva se zavemo, da nam brez uspešnega vodstva takih uspehov ne bi uspelo uresničiti. Tudi po človeški, ne le po strokovni plati, je Franc Baznik izreden sodelavec, poln razumevanja za naše probleme in dejavnosti družbenopolitičnih organizacij. Sam zelo aktivno sodeluje v krajevni skupnosti in občini. Skratka, lahko rečemo, da smo izredno zadovoljni, da lahko delamo s človekom, kot je Franc Baznik.«

Š kolegija sekretarjev DO SOZD Iskra

Kritično o analizi političnega sistema

Na nedavnem kolegiju sekretarjev DO SOZD Iskra (14. nov.) je predsednik sodišča združenega dela SRS Vinko Kastelic na začetku obširneje spregovoril o kritični analizi delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Na začetku svojega izvajanja je Vinko Kastelic dejal, da je dopolnjena kritična analiza že pripravljena in bo v prihodnjih dneh dana v javno razpravo. Na temelju dokumenta gospodarske stabilizacije je namreč treba izpopolniti politični sistem. Usmeritev za vnaprej bi morala temeljiti na planskotržni ekonomiji, kar pa hkrati pomeni tudi spremenjen sistem in drugačen odnos politike do gospodarstva. Zato bi morali ekonomski sistem in ukrepi postati bolj konsistentni kot doslej.

Za sedaj so po njegovih besedah začrtane spremembe v dveh smereh in sicer: država mora kot ekonomski subjekt ustrežno funkcionirati, kar pomeni, da je treba trende obrniti in ne vsako leto, kot doslej, obremenjevati gospodarstva, temveč ga skušati razbremeniti tako, da ne bomo vedno znova govorili o zoženi materialni bazi gospodarstva. Na drugi strani pa se zastavlja, kot bistveni problem, vprašanje, kako v normativnem delu izpopolniti sistem, tako plansko devizne, kot obračunske zakonodaje. Zakonski akti s tega področja so doslej reševali le trenutni ekonomski položaj. Zato je potrebno ob spremembah organiziranosti spregovoriti tudi o možnostih za večjo fleksibilnost delovnih organizacij, saj samo v tem kontekstu lahko uspešno govorimo o programu gospodarske stabilizacije.

Desetletna praksa je pokazala, je menil Vinko Kastelic, da je zakon o združenem delu pretog glede organiziranosti združenega dela. Zato je potrebno sprejeti takšne usmeritve, ki bi zagotovile spremembo zakona v smeri sistema pozitivnih norm. Ob tem pa se je seveda treba na prvem mestu vprašati, kaj je TOZD? TOZD namreč ohranjamo kot neposredno obliko odločanja delavcev v najbistvenejših gospodarskih odločitvah. »TOZD so deli znotraj DO, navzven pa posluje delovna organizacija, predvsem tam, kjer gre za fazno proizvodnjo. Zato naj bi zakon o ZD organiziral delovno organizacijo

kot tržni subjekt.« je poudaril Vinko Kastelic in nadaljeval:

Poleg tega moramo govoriti o spremembi tistih določil o ekonomskih odnosih, ki govore o odgovornosti. Paziti moramo na delovno celoto, omogočiti večjo fleksibilnost kapitala in delavcev. Gre torej za problem programov; doslej je bila namreč vsaka TOZD stimulirana, da razvija svoj program, ne glede na smiselnost tega znotraj delovne organizacije. Tu gre, seveda in predvsem, za večjo fleksibilnost organiziranosti.

Zato je tudi potrebno priti do skupne notranje določitve SOZD in poslovne skupnosti — koncept ohranja isto le tako, da je DO obvezna oblika.

Samoupravno urejanje se je, žal, preveč podredilo izvajanju državnih predpisov, ki naj bi jih bilo čim manj. Kajti novi samoupravni akti so nemalokrat pomenili le prepisovanje zakonov. Zato je treba najti novo tehnologijo in obliko samoupravnih aktov. Še vnaprej je seveda potreben referendum, kadar gre za organizacijske spremembe. Vendar se je treba odločati racionalno.

Sistem odločanja je zdaj dolgotrajen in neracionalen, je nadaljeval Vinko Kastelic, saj imamo prenekaterikrat referendume tudi za ne-bistvene odločitve. Zato je treba odpraviti obveznosti organizacij, da ob spremembi zakonodaje usklajujejo samoupravne akte.

Delegatsko odločanje je neposredno odločanje, zakonske norme pa naj služijo vsem spremembam le za osnovo.

Zbor delavcev je po njegovem primerno telo za razpravo, ni pa primerno telo za odločanje. Zato je v praksi potrebno razčistiti z načini odločanja po eni strani, po drugi pa je treba odločanje delavcev samoupravno izpopolniti v smeri odločanja o gospodarstvu, oz. o tehnični koordinaciji delitve dela. Tako naj bo delavski svet, kot reprezentativni organ samoupravnega odločanja sestavljen analogno socialni strukturi zaposlenih. Stro-

kovni organi pa naj bodo sestavljeni profesionalno strokovno, saj so zadalženi za pripravo materialov za odločitve za organe odločanja tako, da le-ti lahko in morejo optimalno odločiti o vprašanih gospodarske učinkovitosti in druge ekonomske odločitve. Sistem torej moramo naprej razvijati normativno tako, da delavci, kot upravljavci, odločajo, tako glede samoupravnih, kot tudi glede organizacijskih odločitev.

Dalje je nujno potrebno ločiti tudi vprašanje vodenja in upravljanja. V tem kontekstu je zanimivo tudi, kakšna je razmejitev poslovodstva na različnih ravneh. Analiza se zavzema za to, da je treba odločitve poslovnih ljudi institucionalizirati. Tu gre predvsem za načine koordinacije in subordinacije, pri čemer naj bi bil sistem poslovodstva učinkovit. Skladneje je zato treba urediti odnose med upravljalško in poslovodno strukturo. Normativne ureditve pa pri tem ne smejo biti toge.

Kritična analiza dalje še ugotavlja potrebo po večjem poudarku skupnim službam, ki naj bi bile enakopravnejše in ekonomskim odnosom med DSSS in TOZD. Pri tem seveda potreba po raziskavah ostaja, saj je treba dati težo pame-ti, kajti struktura zaposlenih se spreminja.

Do sprememb bo prišlo tudi na področju delovnih razmerij. Učinki dela in tržna ekonomija zahtevajo takšne rešitve, da bodo gospodarski subjekti lahko svobodneje in učinkoviteje prerazporejali delavce. Pri tem pa je seveda potrebno zagotoviti ustrezen sistem socialne varnosti. Pri tem je poudaril tudi ekonomsko odgovornost delavcev, da bi le-ti nosili posledice večje, ali manjše uspešnosti.

»In kaj želimo s temi spremembami in dopolnitvami«, se je ob koncu svojega izvajanja vprašal Vinko Kastelic. In odgovoril: »Napraviti zakonodajo konsistentno, kajti le učinkovito pravo je namreč lahko podpora našemu političnemu sistemu.«

V razpravi so sekretarji opozorili predvsem na dejstvo, da gre analiza preveč v zaostrovanje discipline, premalopoudarja stimulativne ukrepe.

Kastelic pa je v razpravi znova poudaril, da je bistveno, da delavec

neposredno odloča o svojih bistvenih pravicah. Zato so po njegovem glavna področja samoupravljanja motivacija, produktivnost in programi. Pri tem je treba število aktov, ki so v DO obvezni, zmanjšati. Prav tako je treba zmanjšati število razprav o delitvi čistega dohodka in dati težo razpravam o letnih načrtih. Pri tem pa je bistveno, da odločanje ne poteka mimo delavcev, saj je normalno, da se delavec odloča na podlagi svojega dela o delu drugih.

Po Kastelčevih besedah zahteva program stabilizacije moderno državo. Analize so pokazale, da je pri tem potrebno upoštevati dva vidika: državo je treba onemogočiti pri zajemanju kapitala in centrih gospodarske moči, to je, drugače povedano, državo je treba razlastiti. Kajti analize so pokazale, da smo 11,5 milijona dolarjev zapravili z investicijami, ki ne dajejo učinkov, kar pomeni, da družbenopolitične skupnosti ne bi smele ustanavljati gospodarskih organizacij. V pristojnosti države naj bi ostali le ukrepi gospodarske politike in ekonomski odnos do gospodarjenja.

Ob koncu je razprava stekla še o kadrih, pri čemer je Vinko Kastelic menil, da so družbeni dogovori o kadrovski politiki lahko le kriteriji te politike, medtem ko naj bi osebno izbiro kadrov prepustili delavcem. V kadrovskih koordinacijah je treba delo objektivizirati, pri čemer pa naj bi strokovni organ imel priložnost povedati argumente, vendar pa pri tem, na primer direktor DO ne bi smel, oz. mogel odločati o direktorju TOZD. Sicer pa koncentracije odločanja ne bi smeli premakniti na višjo raven, ker pač nismo brezkonfliktna družba. Tako na eni strani vidimo akumulacijo in razvoj, kar je v bistvu ekonomska funkcija, na drugi strani pa osebni dohodek in socialno politiko, kar je socialna funkcija, zato bi bilo najbolje demokratično konfrontirati obe funkciji.

Ob koncu so se sekretarji pogovorili še o zakonskih predpisih s področja planiranja in o Predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju OD v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo.

mak

Obrambna prizadevanja v PPC

Požar je lažje preprečiti, kot gasiti. Denar je preprosteje spraviti v denarnico, oz. predal, kot pa pustiti na mizi nezaščitenega. Predvsem pa je za vse te primere preventiva cenejša. S tem se vsi strinjamo le, da za preprečevanje nimamo vsi zmeraj pravega veselja, sicer ne bi bilo toliko požarov, tatvin in tudi nekaterih drugih nesreč. Pravičje: človek mora biti pripravljen na vse. Vsak hip. Ta pripravljenost pa velja tudi za službeni čas, na delovnem mestu, ki ga v naši državi ureja Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.

Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti poznajo državljani najslabše. Ne gre pri tem za posamezna določila, člene, marveč za okvir delovanja, zlasti posameznih področij zakona, kot sta civilna in narodna zaščita.

Za razčiščenje pojmov najprej tale »uradna« pojasnila:

Splošna ljudska obramba — SLO v naši republiki je le del enotnega sistema organiziranja, pripravljavanja in aktivnega sodelovanja delovnih ljudi in občanov, združenega dela, društev, krajevnih skupnosti, občin itd. pri odraščanju in preprečevanju napada, ali drugih nevarnosti na našo državo v okviru samoupravne socialistične družbene ureditve.

Družbena samozaščita je celota ukrepov in aktivnosti, ki jih v miru, ob naravnih in drugih nesrečah in drugih izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni organizirajo in opravljajo delavci, občani v organizacijah združenega dela, družbeno-političnih organizacijah itd. za zaščito neodvisnosti in ozemeljske nedotakljivosti republik in države.

Narodna zaščita je najširša orga-

nizirana oblika samozaščitnega in samoobrambnega delovanja delovnih ljudi in občanov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnosti itd. za varovanje z ustavo določenega družbenega reda, pogojev dela, družbenega in zasebnega premoženja, objektov skupnega pomena in javnega reda, za zagotavljanje mirnega in varnega življenja pa tudi vključevanje delovnih ljudi in občanov v oborožen boj in druge oblike splošnega ljudskega odpora.

Civilna zaščita je del splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite v republiki in je organizirana v vseh bivalnih in delovnih okolišjih, kot najširša oblika priprav in udeležbe delovnih ljudi in občanov za zaščito in reševanje prebivalstva, materialnih in drugih dobrin ob vojnih akcijah, ob naravnih in drugih nesrečah in za uresničevanje samozaščitnih nalog v izrednih razmerah.

Torej štirje pojmi, kjer se vsebina na nekaj krajih ponavlja in dokazuje prepletanje posameznih dejavnosti in sicer trdni celoti.

Za nas je pomembno, da nam

zakon nalaga nekatere dolžnosti, ki temeljijo na obveznem organiziranju, aktiviranju in opravljanju nalog in sicer v vseh organizacijah združenega dela.

V stolpnici Iskre v Ljubljani je 12 organizacij, delovnih skupnosti, oz. TOZD, ki so sklenile nov samoupravni sporazum o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti ter organizaciji civilne zaščite in narodne zaščite. To je na temelju zakona nekoliko spremenjen, oz. natančneje dopolnjen samoupravni sporazum, ki ga je podpisala še večina organizacij Iskre, lociranih v stolpnici PPC in ga že izvajajo, saj si ni moč zamisliti, da bi dejavnost zastala zaradi gole formalnosti.

V uvodnih določbah ureja sporazum, da bodo podpisnice v skladu z zakonom oblikovale takšne odnose, ki bodo omogočili učinkovito uresničevanje vseh dogovorjenih sporazumov in pravilnikov s tega področja. Organizacijo Invest servis so podpisnice zavezale, da izvaja nekatera določila organizacijskega predpisa 026/IV, ki vsebujejo tudi elemente družbene zaščite in ljudske obrambe. Za ure-

snjevanje tega skrbe operativne službe Invest servisa.

Civilna zaščita je v stolpnici PPC sestavljena iz štaba in enot civilne zaščite. Štab za civilno zaščito imenuje delavski svet Invest servisa po predhodnem soglasju koordinacijskega odbora za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito podpisnic sporazuma.

V stolpnici PPC delujejo naslednje specializirane enote: enota za prvo medicinsko pomoč, enota za protipožarno zaščito, enota za RBK zaščito, tehnično reševalna enota in enota za zveze.

Tudi skupno enoto narodne zaščite ustanovi komite za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito Invest servisa. Vodi jo načelnik, ki ga imenuje delavski svet Invest servisa v soglasju s svetom z ljudsko obrambo in družbeno samozaščito skupščine občine Ljubljana—Center. Osnovne naloge skupne enote narodne zaščite v PPC obsegajo varovanje — preprečevanje zlasti objekta stolpnice PPC in materialna sredstva pred diverzijami, tatvinami, ali drugimi oblikami namernih poškodb, pred požari, pred zlorabljenjem izjemnega stanja v primeru naravnih in drugih nesreč, v primeru elementarnih in drugih nesreč, kadar notranji in zunanji položaj narekuje večje varnostne ukrepe in končno tudi varovanje Trga revolucije po posebnih nalogah.

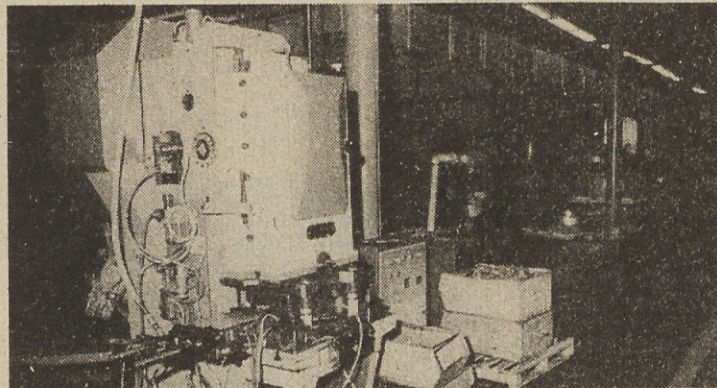
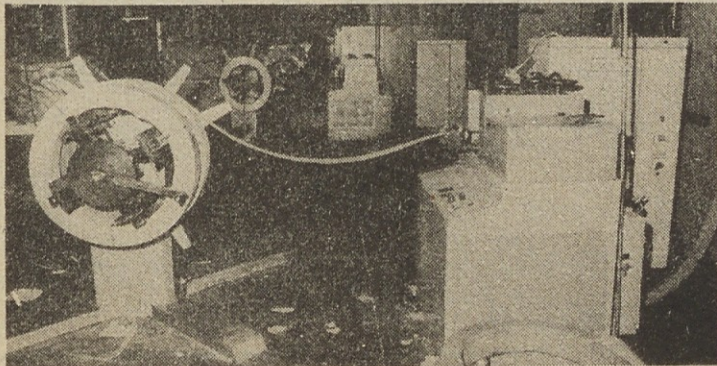
Marjan Kralj

Iskra Široka potrošnja

Zaokrožena proizvodnja lamel v Idrijski Iskri

Kolektiv idrijske Iskre je bogatejši za nov proizvodni oddelek, s katerim so v tej tovarni praktično rešili problem izsekavanja lamel. S petimi avtomatskimi in dvema ekscentričnima strojema za izsekavanje lamel, ki so jih namestili na 600 m² novih prostorov so zaokrožili proizvodnjo lamel, iz katerih so sestavljeni elektromotorji. Že pred časom je namreč v tej tovarni steklo tudi zarjenje pločevine. Nova naložba, ki so jo začeli uresničevati že leta 1983 je veljala 530 milijonov dinarjev, ob tem, da so dva stroja začasno uvozili od danskega partnerja Danfossa. Tehnologijo izsekavanja lamel so uvajali postopno, posebno pozornost pa so pri tem posvečali usposabljanju lastnega kadra, ki zdaj, ko je naložba uresničena, praktično povsem obvlada to zahtevno tehnologijo. Levji delež naložbe odpade na posebno, karbidna orodja.

Vlaganje v izsekavanje lamel, čeprav ne največje v zadnjih letih, je bilo izredno pomembno. Vrsto let so se namreč ubadali s pomanjkanjem zadostnih količin lamel, ki so jih morali uvažati. To pa je vplivalo tudi na

uresničevanje proizvodnih in izvoznih načrtov. Naložba se bo, kot ocenjujejo, hitro obrestovala, saj bo omogočila povečanje proizvodnje in s tem tudi izvoza. Ne gre zanemariti tudi dejstva, da bodo odslej lažje zadostili potrebam domačih kupcev, predvsem velja pri tem omeniti Gorenjevo tovarno kompresorjev v Črnomlju. Hkrati pa bo ta naložba omogočila začetek proizvodnje novih vrst kompresorskih elektromotorjev za izvoz v Združene države Amerike, ki naj bi stekla prihodnje leto. V novem objektu je zdaj tudi dovolj prostora za skladiščenje vhodnih materialov, oz. pločevine in lamel, kar bo bistveno zmanjšalo transportne stroške in stroške skladiščenja, ki so bili doslej, ko so morali pločevino skladiščiti kar na več mestih, izredno visoki. Povečali bodo tudi prilagodljivost proizvodnje in kakovost lamel ter, kot pričakujejo zmanjšali zalogo.

Besedilo: Drago Balažič
Foto: Stane Fleischovan

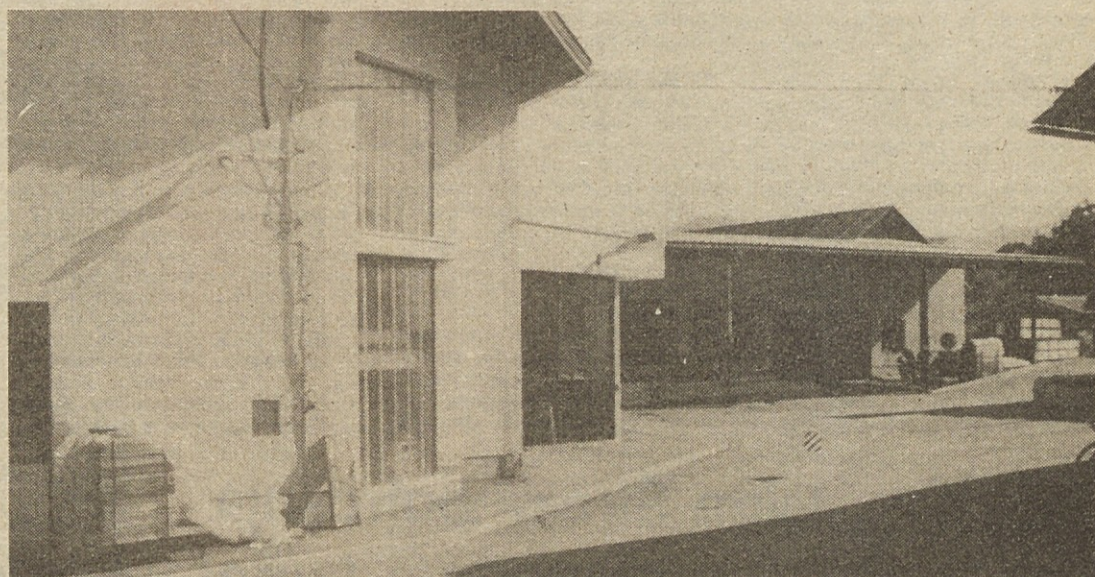

Četrto delovno desetletje v novih prostorih

Te dni praznujejo delavci vrhniške Tovarne anten in antenskih naprav tretje desetletje dela, praznovanje je slavnostno, na jubilej pa so ponosni prav vsi člani kolektiva: povezan je namreč z otvoritvijo novih, svetlih, težko pričakovanih delovnih prostorov. Preselitev iz starih delavnic, ki so še najbolj spominjale na temačne hodnike slabo vzdrževane stanovanjske hiše, je za vrhniške Iskraše najlepša proslava dneva republike: zanj so si sredstva dobesedno odtrgali od ust. Maloštevilen delovni kolektiv, ki danes šteje 176 članov, je od 64,25 milijonov dinarjev vredne naložbe z lastnimi močmi zbral več kot polovico, 35,4 milijonov dinarjev. Do dokončanja naložbe so pripomogla tudi združena sredstva SOZD Iskra (10,77 milijonov dinarjev) in blagovni kredit izvajalca del v višini 18,1 milijonov dinarjev.

Z otvoritvijo pred letošnjim dnevom republike so vrhniški Iskraši pridobili 950 m² novih pokritih (zaprtih) delovnih prostorov in še dodatnih 180 m² nadstreška. S tem so obseg koristnih površin skoraj podvojili — to pa je dovolj zgovoren podatek o koristnosti in nujnosti naložbe, s katero nismo mogli več odlašati. Docela neustrezni stari prostori niso omogočali širjenja proizvodnje pa tudi ohranjanje že dosežene produktivnosti je zahtevalo nenormalne napore zaposlenih. V novem okolju predvidevajo znaten dvig produktivnosti, ki ga bo omogočila že sama funkcionalnost prostorov.

Ob obletnici, ki jo Vrhnici letos proslavljajo še posebej veseli pa je zanimivo pogledati nazaj v zgodovino te najmanjše tovarne v kolektivu DO Široka potrošnja. Zgodovina sega v leto 1955. Nagel razvoj in obnova v 2. svetovni vojni razdejane domovine sta med drugim prinesla tudi vse večje število različnih gospodinjskih aparatov, od radijskih sprejemnikov pa do bojlerjev in elektromotorjev. Te na-

Novi objekt Tovarne anten in antenskih naprav na Vrhniki

prave pa je seveda treba vzdrževati in popravljati. Občinski ljudski odbor na Vrhniki je dal prav zaradi tega pobudo za ustanovitev servisnega podjetja, kjer bi se ukvarjali z elektroinstalaterst-

vom, radio in elektromehaniko, previjali naj bi elektromotorje, med dejavnosti pa naj bi uvrstili tudi galvanizacijo. Pobudi je sledila tudi odločba in sicer 4. aprila 1955. novoustanovljeno podjetje

pa je pričelo z delom 6. maja 1955. Podjetje je dobilo ime Elektron, elektrotehniško podjetje Vrhnika. Takratno podjetje je od krajevne komunalne dejavnosti prevzelo elektroinstalacijski oddelek s tremi KV delavci.

V začetku je bilo skupaj zaposlenih 5 delavcev, ob koncu ustanovnega leta pa eden več, imeli so že tudi 2 vajenca. V osmih mesecih dela tistega let so ustvarili 3,15 milijonov dinarjev prihodka ter 335.000 dinarjev dobička. Za začetek poslovanja je dobilo podjetje osnovna sredstva v

Utesnjenosti ni več, novi prostori so svetli in prostorni — z lahkoto se naredi več, čeprav s starimi delovnimi pripomočki.

lijona dinarjev, ki so ga dobili jeseni tega leta omogočil nabavo najnujnejših strojev in naprav. Lastnih poslovnih prostorov takrat še niso imeli, v najemu so imeli prostore na dveh lokacijah na Vrhniki.

Delo je kljub zares skromnim začetkom dobro steklo. Že leta 1957 so pričeli adaptirati objekt »Impeks« in se leto pozneje vanj tudi vselili, čeprav adaptacija še ni bila v celoti končana. Adaptiranje prostorov je s kreditom podprla vrhniška občina. Vendar podjetje tudi v teh prostorih ni ostalo. Po devetih letih obstoja, leta 1964 so se preselili v prostore, ki so jih kupili od podjetja Liko Vrhnika (stavba nekdanjega splošnega mizarstva Vrhnika). Takratna vrednost stavbe je bila 35 milijonov dinarjev, odplačevali pa so jo naslednjih pet let. V teh prostorih je podjetje tudi ostalo vse do danes, čeprav bi prvotno poslopje seveda le še težko prepoznali. Takoj po odkupu prostorov so bili prisiljeni pričeti z adaptacijo in jo prirediti za svoje potrebe. Za adaptacijo so porabili 30 milijonov dinarjev kredita in prostore usposobili za svoje potrebe.

Od dejavnosti, ki so bile temelj ustanovitve podjetja, so podjetni Vrhnici pričeli z delom tudi v širšem smislu svojega naslova. Leta 1958 so razvili pH-meter in ga istega leta tudi razstavili na

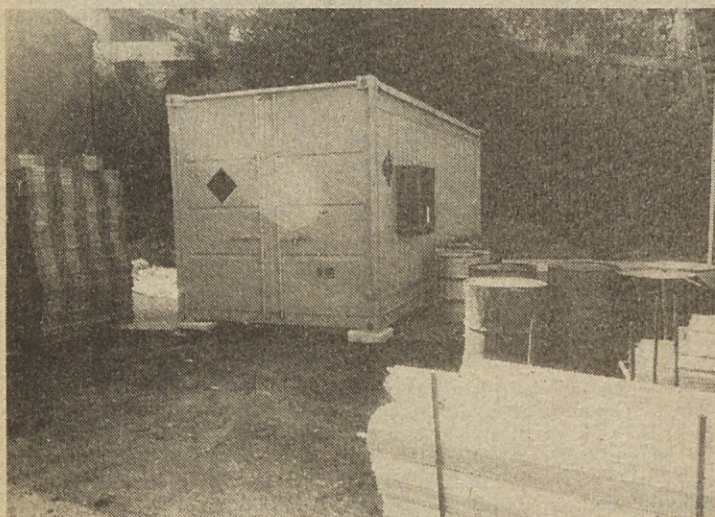

Skozi podobne kupe sestavnih delov za antene so se morali prebijati delavci Anten, preden so dobili nove delovne prostore.

ljubljskem sejmu »Telekomunikacijskih sredstev«. V tem letu so izdelali tudi prvo TV anteno, zametek njihovega kasnejšega nosilnega proizvodnega programa. Že naslednje leto so se TV antenam pridružile tudi UKV antene, naredili so prve prospekte in pričeli prodirati na jugoslovansko tržišče. Razstavljali so na spomladanskem zagrebškem velesejmu in za razstavljene izdelke poželi veliko priznanje — srebrno medaljo. Usmeritev je bila odločena — medtem ko je bilo težišče pridobivanja dohodka v letih od ustanovnega 1955 pa do leta 1959 na elektroinstalacijah in servisiranju, so v naslednjih letih vse več pozornosti posvečali serijski proizvodnji različnih izdelkov (električni pekači, napisne ploščice s tipkami, sestavljanje elektromotorjev, regulacije, domofonske naprave, svetlobno stikalo itd.). Vendar pa je zaradi najrazličnejših vzrokov — pomanjkanje strokovnega kadra, opreme, sredstev — proizvodni program anten končno prodrl v ospredje. Zanimivo je, da so že leta 1960, ko so imeli pripravljenih več različnih anten, poskušali tudi z izvozom, vendar poskus zaradi preznikih dosegljivih cen in težav z doseganjem kakovosti ni uspel.

Leta 1964 je prišlo do prvih pogovorov o združitvi z Iskro. Pridružili naj bi se Iskri Horjul, vendar Iskra ni zmogla investicijskih sredstev za program proizvodnje elektronskih elementov. Banka zaradi pomanjkanja sredstev za investicijo s programom ni soglašala in dogovaranja so zamrla. Do naslednjih pogovorov z Iskro je prišlo šele leta 1971, decembra tega leta so na referendumu glasovali za združitve z Iskro Commerce. Glasovanje je uspelo, saj so Vrhnici pričakovali od Iskre obljubljeni dodatni program, obetali pa so si uspeh tudi od prodaje, ki naj bi po združitvi v celoti stekla prek Iskre Commerce. Prodaja je od 1. januarja 1972 res uspešno stekla. Pojavilo pa se je nekaj težav, saj se tedanje DS ZP Iskra ni strinjala s programom, ki ga je za vrhniško Iskro pripravila Iskra Commerce. Referendum je bil razveljavljen, decembra 1972 pa obnovljen, tokrat uspešno. Postali so enovita DO z imenom Iskra Tovarna antenskih naprav, Vrhnika. Dve leti pozneje, konec 1974 pa so na Vrhniki sprejeli sklep, da se pridružijo novi Iskrini DO Široka potrošnja. Tako povezana je vrhniška Tovarna antenskih naprav še danes.

Besedilo in foto: Stane Fleischman

Pridobitev, ki sodi v okvir zaključene naložbe — skladišče za shranjevanje vnetljivih snovi.

Montažna hala se bistveno razlikuje od prejšnje — nobenega prerivanja več, nobenih kupov cevi, paličic, anten...

Tovarna generatorjev in elektronike

Četrtna proizvodnje na konvertibilni trg

Letošnji devetmesečni rezultati poslovanja novogoriške Iskre Avtoelektrike so bili dobri. O njih smo poročali v eni prejšnjih številčk našega glasila in poudarili, da je zelo dobro poslovala tudi tovarna generatorjev in elektronike, najbolj »ženska« TOZD, kot ji nekateri tudi upravičeno pravijo, V njej je namreč zaposlenih kar 295 žensk in le 84 moških. Njihov osnovni proizvodni program so alternatorji za osebna in tovorna vozila, razne vrste regulatorji in elektronski izdelki. Najbolj laično povedano — težko bi namreč dobili avtomobil domače proizvodnje brez njihovih izdelkov pa tudi mnoge tuje ugledne firme se oskrbujejo z njihovim kvalitetnim asortimanom.

Napak bi bilo, če o tem uspešnem poslovanju ne bi spregovorili tudi v našem časopisu, zato smo obiskali direktorja te TOZD **Metoda Gorenščka** in ga prosili za odgovore na nekaj vprašanj.

Tovariš Gorenšček, vaša temeljna organizacija je ena najuspešnejših v okviru Avtoelektrike, tako so namreč pokazali letošnji devetmesečni rezultati. Kako vam to uspeva?

Da, res je tako. Že ob polletnem obračunu smo zabeležili dobre rezultate, še boljši pa so bili ob obračunu tretjega kvartala. Da je temu tako, se jasno vidi že ob pogledu na realizacijo prodaje, ki je veliko boljša kot lansko leto ob tem času, saj smo že v devetih mesecih dosegli planirano vrednost za letošnje leto, torej sto odstotkov. Močno se je povečala prodaja na domačem trgu — tako proizvajalcem vozil, kot tudi takomenovani drugi vgradnji, trgovini. Prav tako beležimo izredno dobre rezultate prodaje na tuje trge, z veseljem pa moramo poudariti, da tu prednjači izvoz na konvertibilni trg. V skupni vrednosti prodaje odpade namreč več kot za četrtno vse prodaje prav na konvertibilni tržišče.

Že v minulih letih je bilo vpraševanje po naših izdelkih veliko, letos pa je toliko večje. V začetku leta smo dobili dodatno naročilo iz Irana, kar je tudi bistveno vplivalo na dosežene rezultate v letošnjem devetmesečju. In nenazadnje, dobri rezultati so odraz tudi višje proizvodnje, ki je v primerjavi z enakim obdobjem lani večja za 20 odstotkov, realizirali pa smo 80 odstotkov letnega plana. Tudi produktivnost, oziroma proizvodnja na zaposlenega je za 7% večja kot v enakem lanskem obdobju.

V realizacijo vseh teh dobrih pokazateljev smo vložili veliko naporov in truda, saj smo morali ob rednem izpolnjevanju gospodarskega plana ugoditi še iranskemu naročniku. Zaradi iztrošenosti opreme, predvsem strojev, ki nam predstavljajo ozka grla, smo morali večkrat organizirati delo v nadurah in tudi v nočni izmeni.

Da smo lahko dosegli vse planirane in dodatno naročene količine, smo zaposlili kar 48 novih, mladih delavk v neposredno proizvodnjo, to pa je seveda še kako pomembno tudi za širšo družbeno politično skupnost. In kot zadnji pozitivni faktor moram omeniti tudi boljšo oskrbo repromaterialov kot lansko leto, žal pa mnogokrat nekalitetnih, kar močno vpliva tudi na kvaliteto naših končnih izdelkov.

Predvidena investicija v Avtoelektriki odpade v veliki meri na vašo TOZD. Kaj si od nje obetate, kaj boste z njo pridobili?

Nova investicija nam bo omogočila doseči večjo proizvodnjo, s katero bomo zadovoljili potrebe domačega trga, njen glavni cilj pa je povečati izvoz na konvertibilni trg. V letu 1987, ko naj bi investicijo zaključili, se bo proizvodnja naših izdelkov podvojila in šele takrat bo preskrba domačega trga nemotena, večji delež pa bomo prispevali tudi v izvoz na zahodno, konvertibilno področje.

Poleg večje produktivnosti pa bo nova investicija pripomogla k večji kakovosti naših izdelkov, zajema pa opremo, oziroma sodobno tehnološko ureditev proizvodnje alternatorjev in proizvodnje elektronskih sklopov. V novih prostorih pa bo tekla proizvodnja zahtevnih, sodobnih izdelkov elektronike.

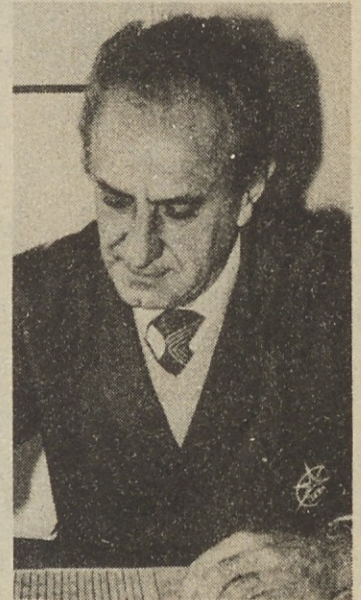
Elektronika vse bolj prodira v avtomobilski svet, vendar prevladuje nekakšno prepričanje, da je

vaša temeljna organizacija premalo prisotna na tem področju. Kaj o tem menite vi?

Trenutno so naši elektronski proizvodi v avtomobilih le elektronski regulator in varnostne utripalke za potrebe osebnih in gospodarskih vozil. Poleg obstoječih proizvodov bomo v prihodnjem obdobju proizvajali tudi elektronski vžig, ki ga na zahodu že vgrajujejo v avtomobile, seveda pa budno spremljamo vse svetovne novitete na področju avtomobilske elektronike.

Veliko vaših izdelkov je vgrajenih tudi v tujih avtomobilih. Kam vse izvažate in kako so kupci zadovoljni s kvaliteto?

Res je, naše izdelke poznajo v mnogih deželah sveta. Prisotni smo v Združenih državah Amerike, v Nemčiji, Franciji, Italiji; v nekaterih skandinavskih državah ter na vzhodu. Kot sem pa že prej omenil, velike količine izvažamo v Iran.

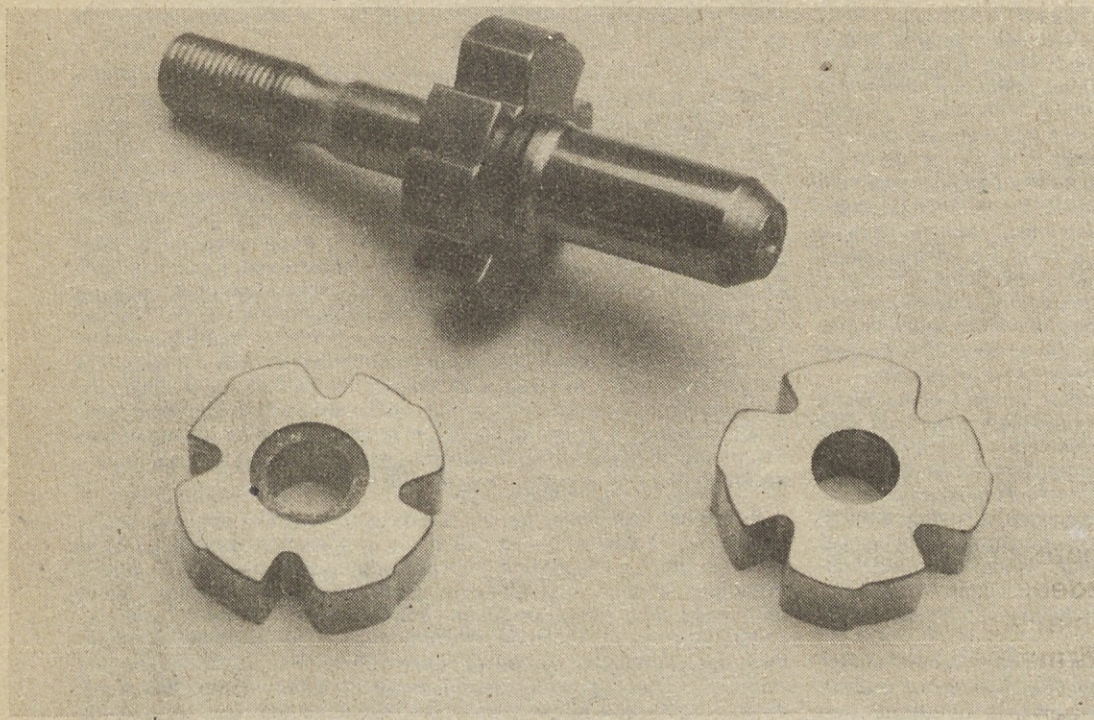
Metod Gorenšček

Večjih reklamacij nimamo, razen reklamacij elektronskega regulatorja. To pomanjkljivost pa bomo odpravili z zamenjavo obstoječega diskretnega regulatorja z novim, hibridnim, ki se je v dosedanjih preizkusih zelo dobro izkazal. Seveda pa ne mislimo ostati le pri tem, naslednja stopnja bo prehod iz hibridnega na mikroelektronski regulator, to pa načrtujemo v bližnji prihodnosti.

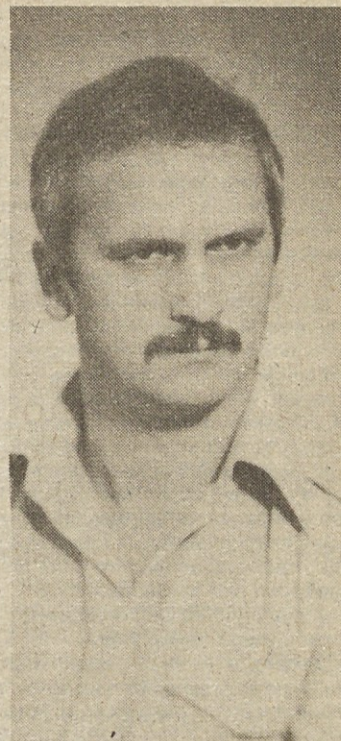
Marko Rakušček

Eden izmed izdelkov, ki je nastal v orodjarni novogoriške Avtoelektrike, k njegovi visoki kvaliteti pa so dodali svoj delež tudi ročni orodjarji.

Boris Furlani

Dvajset let zvestobe orodjarstvu

Sedela sva na vrtljivem stolčku, kakršnega uporabljajo orodjarji, če ga sploh kdaj rabijo, saj morajo pri svojem delu pretežno stati. Pogovarjala sva se. V orodjarni novogoriške Iskre Avtoelektrike. Pogovarjala sva se o delu, o življenjih, o preteklosti, o bodočnosti, pogovarjala sva se kar tako za naš časopis, posvečen dnevu republike. Pred menoj je sedel Boris Furlani, dolgoletni Iskraš, letošnji jubilar, vodja ročnih orodjarjev.

Dvajset let mineva letos od njegovega prihoda v Avtoelektriko. »Iskraš pa sem postal že leta 1960«, ponosno pristavi, »ko sem se pričel učiti za poklic orodjarja v takratni Industrijski kovinarski

šoli Iskra Kranj«.

Nemirno je premikal vrtljivi stolček, čakal na moja vprašanja, sklepal roke navajene preciznega dela in trgal liste iz spomina. »Nadvse prijetni so spomini na šolska leta 1960, 61, 62. Še lepši so spomini na učitelje in profesorje, na sošolce. To je bila doba mladostne razigranosti, prepletene z učenjem, delovno prakso, športom in tudi ljubeznijo.«

Nasmehnil se je, kot le on zna, a tega smeja je bilo le za vzorec, saj je iz spomina spet iztrgal nov list. »Iz Iskrine šole sem prišel naravnost v Avtoelektriko. To je bilo leta 1963. Kolektiv je bil takrat še majhen, orodjarna, kjer smo se zaposlili tudi. Sodelavci so mene in sošolce izredno lepo sprejeli. Bili smo ena izmed prvih izšolanih generacij, od nas so veliko pričakovali, čeprav nam tega ni nihče rekel. Seveda smo njihova pričakovanja skušali urediti, saj smo bili sveži, polni volje do dela, do sprememb, do dokazovanja pridobljenega znanja. Orodja smo v glavnem le vzdrževali, a ne dolgo, saj je hiter

razvoj tovarne tudi od nas orodjarjev zahteval iz dneva v dan več, postopoma smo orodja pričeli izdelovati sami. Kasneje je še povečan obseg del zahteval delitev orodjarne, ročni orodjarji smo dobili nov oddelek, kjer sem postal vodja.«

Njegovo delovno življenje je predano orodjarstvu. Zaljubljen je v jeklo, železo, v zahtevna orodja, ki nastajajo v njegovem oddelku, pri njegovih orodjarjih. Ko govori o železu in jeklu, o orodjarstvu nasploh, se mu glas močno ojača, skoraj grmeč je, ko pa se spomni na lepe in težke dni v teh dvajsetih letih se razneži, kot bi govoril o spomladanski cvetici, ki se je osvobodila snežne odeje in se je pravkar razcvetela.

»Na tem delovnem mestu sem doživel toliko različnih utrinkov, da bi jih bilo za debelo knjigo. Od težkih dni, ko so me zapuščali najboljši orodjarji, ker so pač dobili bolje plačana dela v sosednjih delovnih organizacijah, do radostnih trenutkov, ko so se s tekmovalnj kovinarjev vračali orodjarji iz mojega oddelka z najzlahtnejšimi odličji, med temi tudi zlata ročna ura s Titovim posvetilom. Dva sta bila državna prvaka, spet dva druga sta bila zmagovalca na republiškem tekmovalju, veliko pa jih je osvojilo prva, druga, tretja mesta na regijskem tekmovalju. Žal, teh nadarjenih orodjarjev ni več v Avtoelektriki... Prav zardi slabe-

ga nagrajevanja smo pred leti izgubili preveč dobrih kadrov«.

Boris nima odvečnih besed. Vedno in za vsako stvar jih ima ravno prav. In vse, kar je povedal, je pelo kot pila. Zato ga imajo tudi njegovi fantje radi. Zna poklepetati z njimi. Razumejo ga. Zna delati z mladimi. In tudi v bodočnost gleda skupaj z njimi optimistično. »Perspektive na tem področju so velike. Že sedaj delamo sami najzahtevnejša orodja za potrebe naših temeljnih organizacij, nadaljnji razvoj delovne organizacije pa bo nedvomno zahteval še večja prizadevanja tudi od nas orodjarjev. Kljub temu, da nam dobri rezultati na ravni delovne organizacije vlivajo precej optimizma, pa smatram, da nam še vedno manjka tehnološke discipline, brez katere ni kvalitete. Včasih pretirana skrb za lastni dohodek pušča ob strani probleme drugih in če bom kar konkreten, je eden takih tudi vprašanje morebitne drugačne organiziranosti delovne organizacije«.

In kaj naj dodam za zaključek. Pravzaprav sem pričakoval, da bo Boris kaj več povedal o sebi. Izvedel sem le, da je pred štiridesetimi leti zagledal luč sveta v Prvačini, da je že vrsto let Novogoričan, da je tudi žena Iskrašica, da ju doma obkrožajo trije sinovi in da so nasploh srečna družina. Za kaj več ni bilo časa, preveč se mu je mudilo med svoje orodjarje.

Marko Rakušček

Tole sliko smo posneli v novogoriški Iskri Avtoelektriki ob dvorišni poti, ki je speljana mimo proizvodnih hal tovarne generatorjev in elektronike, tovarne delovnih sredstev ter tovarne velikih zaganjalnikov do oddelka prevzema in oddelka opreme. Torej ob poti, po kateri pride dnevno v ta dva oddelka več vozil iz vse Jugoslavije in tudi tujine. Ob pogledu na to neurejenost si šoferji in spremljevalci gotovo mislijo svoje. Ker pa ta mogoče le »časna«, trenutna neurejenost ni odraz dejanskega stanja, saj se Avtoelektrika upravičeno ponaša z urejenimi dvorišnimi zelenicami, bi bilo še kako prav, da take in podobne slike ne bi imeli prilike več posneti!

Drugi o nas

● Zagrebški Večernji list piše o vse večjem pomanjkanju strokovnega kadra v Sloveniji. Zaskrbljujoč je pojav, da fakultetno izobraževani kadri opravljajo dela, kjer se zahteva celo nižja izobrazba. Po pisanju lista bi morala samo Iskra do leta 1990 zaposliti vsaj še 500 inženirjev elektrotehnike. Če tega ne bo storila, ne bo mogla izpolniti plana proizvodnje. Na elektrotehniških in tehniških fakultetah v Ljubljani in Mariboru konča študij okrog 50 študentov letno. Če upoštevamo še potrebe druge industrije, bo lahko Iskra zaposlila le 30 odstotkov potrebnih inženirjev. Če ne bo zaposlila strokovnjakov iz drugih krajev Jugoslavije, bodo na mesta inženirjev prišli tehniki in visokokvalificirani delavci ter se tako pridružili 14.000 Iskrinim delavcem, ki prav tako delajo na mestih, za katera nimajo ustrezne kvalifikacije. Iskra na tem področju v Sloveniji ni izjema, ampak je na nek način vzorec za vso deželo. V Iskri je namreč, tako kot v gospodarstvu sploh, okoli 50 odstotkov zaposlenih priučenih, premalo pa se jih je pripravljeno šolati dalje. Računa se, da se bo število teh delavcev šele na začetku prihodnjega stoletja zmanjšalo na sprejemljivih 20 odstotkov. Zaenkrat šolski sistem in dosedanja praksa tega še ne omogočata.

● Oslobođenje iz Sarajeva objavlja komentar Miloša Kobeta, člana KPO SOZD Iskra, o negativnih posledicah previsokih obrestih. V Iskri predstavljajo obresti relativno precejšnjo obremenitev. Dovolj zgovoren je podatek, da so plačane obresti enake bruto osebnemu dohodku in trikrat večje od akumulacije. Zaskrbljujoče je, da obresti slabijo akumulativno sposobnost, hkrati pa povečujejo odvisnost od tujih virov in s tem zmanjšujejo možnost sledenja svetovnim dosežkom. Programi Iskre namreč zahtevajo izrazito dinamično investiranje in stalno obnavljanje proizvodnih zmogljivosti, kar je vse manj možno pa ne le zaradi obrestnih mer.

● 14. konferenca trženja Iskre na Brdu pri Kranju je ugodno odmevala v sredstvih javnega obveščanja.

Tako beograjski Privredni pregled objavlja rezultate in načrte v zvezi s trženjem doma in v tujini. List navaja, da Iskra niso zadovoljni z rezultati, saj izvoz raste s precej nižjo stopnjo, kot v prejšnjih razdobjih. Kljub temu pa se delež Iskrinega izvoza v izvozu Slovenije in Jugoslavije stalno povečuje.

● Ljubljanski Dnvpnik v obširnem prispevku piše o rezultatih in načrtih Iskre pa tudi o ključnih ciljih konference, katere namen je izboljšati trenutne neugodne trende v trženju Iskre doma in v tujini. Na vprašanje, kako vidi Iskra sebe v programu Eureka so predstavniki Iskre dejali, da bi Iskra v tem programu vsekakor lahko sodelovala. Republiški izvršni svet želi imeti stališče zveznega izvršnega sveta o tem, kakšen je odnos Jugoslavije do tega projekta. Dejstvo je, da v Hannoveru Jugoslavije ni bilo. Zato vlada upravičena zaskrbljenost, da bomo izločeni iz tega evropskega tehnološkega

ga projekta. Bistveno pri stvari je, da bi bili z vključitvijo v ta projekt vključeni v izmenjavo informacij na področjih, za katera smo življenjsko zainteresirani.

● Revija Telex je objavila osrednji intervju s podpredsednikom Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije Borisom Frlecem. V pogovoru so se dotaknili zelo različnih vprašanj, vendar je le imel rdečo nit: v katero smer in kako naj bi se razvijala Slovenija in kako so v tej luči videti nekateri njeni današnji problemi in zagate. Boris Frlec je previden optimist: smo sicer res v krizi, vendar vemo, kam želimo in imamo možnosti, da se v to smer tudi premaknemo. Novinar je zastavil med drugim tudi vprašanje, kako naj v Sloveniji spodbujamo informatiko in druge napredne tehnologije. Zapisane prioritete ostajajo v glavnem samo na papirju, kot se pritožuje na primer Iskra. Ali je dovolj, da so ti proizvajalci samo zaščiteni pred konkurenco iz tujine? Kako naj jih spodbujamo konkretno? Dr. Frlec se strinja, da informatika, oz. mikroelektronika, kot ena izmed ključnih infrastrukturnih tehnologij širše podpore zaenkrat še ni dobila. Po njegovem gre za premajhno razumevanje, za kaj gre. To razumevanje skušajo zdaj povečati v upanju, da bo v kratkem času tudi katera od teh usmeritev dobila tisto podporo, ki jo npr. kmetijstvo, blagovne rezerve itd. uživajo kot nekaj samoupravnega. Gre za osveščenost najširšega kroga ljudi, za zavest o potrebnosti takih dejavnosti in premikov v to smer.

● Novinar Igor Žužek se v Gospodarskem vestniku ponovno dotika konference »Fiberoptika za razvoj«, ki je bila pred nedavnim v Cankarjevem domu v Ljubljani in, ki je bila dobrodošla spodbuda za hitrejši razvoj proizvodnje in uporabe optičnih vlaken tudi pri nas. Iztok Klemenčič, vodja laboratorija za optične komunikacije v Iskrinem Centru za elektrooptiko, ki se je tudi udeležil konference, z zadovoljstvom ugotavlja, da so se na konferenci seznanili s povsem praktičnimi izsledki iz referatov gostov z Zahoda. Z jugoslovansko kabelsko industrijo so se pričeli dogovarjati o delitvi dela, navezali pa so tudi komercialne stike s predstavniki dežel v razvoju. Fiberoptika v DVR ni več »laboratorijsko čudo«. To velja še zlasti v primeru Iskre, ki letno proizvede 2000 kilometrov vlakna. Po mnenju inž. Klemenčiča ni v Jugoslaviji nihče — razen Iskre — sposoben skompletirati optičnega vlakna do njegove končne uporabne vrednosti. V vsej državi obstaja le ena 6-kilometrsko zveza med telefonskima centrala v Beogradu, ki ni Iskrine proizvodnje, pač pa FK Svetozareva. Dejstvo je, da za zaključeno sistemsko ponudbo pri nas še nihče, niti Iskra, ni dovolj opremljen. Temu cilju se, po zagotovilu Iztoka Klemenčiča, po svojih lastnih močeh in sposobnostih najhitreje približuje prav Iskra — Center za elektrooptiko.

Iz tujega strokovnega tiska

Aparat za zlatino

Za zaščito pred ponarejenim zlatom v palicah in zlatniki so izdelali Digor testni sistem firme Degussa iz Frankfurta. Aparat deluje na principu merjenja resonančne frekvence in izkorišča fizikalno lastnost, da ima vsak zlat predmet določeno lastno frekvenco. Ta lastna frekvenca ni odvisna samo od same kovine, temveč tudi od oblike in veličine zlatega kosa in se seveda močno razlikuje od ponaredkov glede primese zlata. Aparat primerja, npr. zlatnike na osnovi zabeležene vrednosti v pomnilniku in ugotavlja, če se obe vrednosti ujemata. Degussa ponuja aparat vsem bankam in hranilnicam, ki se ukvarjajo z nakupom zlata.

Eureka

Pol leta po tem, ko sta se francoski in zahodnonemški minister dogovorila o skupnem evropskem tehnološkem napredku z imenom Eureka, je prešel načrt v konkretno fazo. Predloženi so že razvojni načrti, predvsem za nove laserske sisteme, fleksibilne avtomatizirane montažne sisteme in nove vrste čipov. Nov čip, imenovan hiperčip, izdelan na temelju silicija, naj bi

videboval do 100 milijonov tranzistorjev, kar bo ustrezalo 64 Mbit dinamičnemu pomnilniku. Naslednji je pikočip z uporabo Ga-As tehnologije. Ti sestavni deli bodo veljali kot ultrahitri in bodo našli svoje mesto v osrednjih procesorjih in visokofrekvenčni tehniki. Vsebovali bodo integracijsko stopnjo približno 1 milijon tranzistorjev.

Nafta iz Gardskega jezera

Gardsko jezero je nesporno eno izmed najbolj privlačnih poletnih letovišč severne Italije in ga je opeval že nemški pesnik Goethe. Zdaj namerava italijanska podružnica ameriške naftne družbe vrtati v globino jezera, ker so geologi ugotovili nahajališča nafte.

Načrti so že znani, z njimi pa se strinja tudi italijanska vlada. Zanimivo je, da ne bodo postavili stolpov v jezeru niti ne na obali, kjer je polno letoviških naselij, cest in druge infrastrukture, marveč precej daleč, nekaj kilometer od jezera. Tam bodo delali vrtine poševno in ne kot je običajno navpično. Ko bodo dosegli pravo točko, bodo vrtali naprej v vodoravni legi ali pa po drugi metodi, najprej navpično, potem pa spet

vodoravno, dokler ne bodo moderni ultrazvočni signali zaznali nahajališč nafte. Na morski obali že nekaj časa uporabljajo ta sistem, ki je tudi ekološko zelo ugoden. Direktor francoske naftne družbe Total, Gilbert Pommier je povedal, da bi njegova družba vrtala tudi pod samim Parizom, če bi šlo za naftna nahajališča in celo pod znamenitim Eifflovim stolpom brez škode.

Uran iz morja

Naslednje leto bo japonsko podjetje Metal Mining Agency of Japan pričelo s poskusnim pridobivanjem urana iz morja. Načrtov za takšno pridobivanje urana je že precej po svetu, zlasti v ZDA in v Evropi. Japonci se bodo prvi lotili novega sistema, ker nimajo na voljo rudnikov urana in so pravzaprav prisiljeni zagrabiti sleherni metodo, ki bo dala gorivo za njihove številne jedrske elektrarne.

Morska voda vsebuje običajno tri dele urana na milijardo delov vode, torej silno malo. Japonska metoda sloni na absorpcijskem principu titanovega oksida. Napravo bodo zgradili v kraju Nio, dveletna proizvodnja bo veljala nekaj nad 8 milijonov dolarjev. Računajo na letno proizvodnjo 10 kg urana.

Predor pod Rokavskim prelivom

Po 100 letih načrtovanja bodo zdaj res pričeli z neposredno povezavo britanskega otočja z evropskim kontinentom. Konec avgusta so oddali francoski in angleški vladi projektne načrte, že naslednjega januarja pa bo padla odločitev, s tem pa bo tudi zasvetila zelena luč za začetek gradnje.

Predložena sta dva načrta. Po prvem naj bi zgradili pod morjem dvojni predor za železnico, po drugem pa je kombinirana izvedba z mostom in predorom in tudi cestno povezavo. Prvi načrt bo terjal skoraj 3 milijarde dolarjev investicij in bo pravzaprav najcenejši, drugi načrt pa bo veljal 5 milijard dolarjev.

Dvojni predor naj bi bil dolg 50 km z obsegom 7 m in naj bi potekal na apnenčastih tleh 40 m pod morskno gladino. Zaradi varnostnih vzrokov bo ta varianta morda najboljša, ker je ne bodo mogli uničiti morebitni teroristični napadi. Konkurenčna varianta predvideva štiristezno nosilno mostovje, vendar samo delno 50 m nad morskou gladino.

Zbral, prevedel
in priredil
Marjan Kralj

Iskra— SOZD elektrokovinske industrije, n.sol.o.

Izobraževalni center Ljubljana
61001 Ljubljana, Trg revolucije 3

razpisuje strokovno izpopolnjevanje izobrazbe po programu:

Pripravnik v SOZD Iskra (VS, VŠ)

v času 10. in 11. 12. 1985

Seminar je namenjen vsem pripravnikom z višjo in visoko izobrazbo v Iskri, ki so začeli s pripravniško dobo v jesenskem času 1985 in vsem tistim, ki se še niso udeležili tega seminarja.

Vsebina:

1. Osnovne informacije v Iskri, proizvodnem programu in razvojni usmeritvi
2. Politika trženja v Iskri in Iskrine poslovne enote v tujini
3. Informacijski sistem v Iskri
4. Kadrovska politika in izobraževanje
5. Vizuelna predstavitev Iskre

Nosilec programa: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana

Vodja programa: Karel Medja

Čas in kraj: S programom strokovnega izpolnjevanja bomo pričeli dne 10. 12. 1985 ob 9. v Iskri PPC, Ljubljana, Trg revolucije 3, Povelika dvorana.

Zaključek seminarja bo 11. 12. 1985 ob 13,15.

Prijave: Skupinsko prijavnico naj posamezne TOZD pošljejo v kadrovsko službo svoje DO, ki bo poslala seznam udeležencev v Izobraževalni center, SOZD Iskra, Ljubljana, Trg revolucije 3.

Iskra

Iskra — Invest servis — Vzdrževanje in tehnično upravljanje stavb, p. o.,

61000 Ljubljana, Trg revolucije 3

Komisija za medsebojna razmerja objavlja naslednja prosta dela in naloge:

Vodenje glavne knjige

— 1 delavec

Pogoji: VŠ ali SS izobrazba ekonomske smeri z 2, oz. 4 leti delovnih izkušenj pri opravljanju del v finančnem knjigovodstvu. Poskusno delo traja 3 mesece, OD okoli 67.000.- din.

Vodenje finančnega poslovanja

— 1 delavec za določen čas

Pogoji: VS, ali VŠ izobrazba ekonomske smeri s 4 leti delovnih izkušenj na področju financiranja in poslovnih analiz, poskusno delo traja 3 mesece, OD okoli 70.000.- din.

Izvajanje manj zahtevnih del v skladiščnem poslovanju

— 1 delavec

Pogoji: skladiščno transportni delavec z izpitom B kategorije in 6 mesečnimi delovnimi izkušnjami v skladišču, OD okoli 45.000.- din.

Čiščenje objektov

— 4 delavke

Pogoji: končana OŠ in 3 mesece delovnih izkušenj pri delu s čistilnimi napravami, OD okoli 39.000.- din.

Kandidate vabimo, da pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi, ali se oglasijo osebno na pogovor v kadrovsko službo Iskra Invest servis, Ljubljana, Trg revolucije 3.

Iskra

Iskra — SOZD elektrokovinske industrije, n.sol.o.

Izobraževalni center Ljubljana
61001 Ljubljana, Trg revolucije 3

razpisuje

Temeljni seminar za zunanjetrgovinsko poslovanje (zunanjetrgovinska registracija) v marcu 1986 v Radencih

Delavci, ki opravljajo posle zunanjetrgovinskega prometa morajo imeti po zakonu o prometu blaga in storitev s tujino ustrezno strokovno izobrazbo in morajo izpolnjevati druge pogoje, ki jih določi Gospodarska zbornica Jugoslavije, v sporazumu z Gospodarskimi zbornicami republik in avtonomnih pokrajin (Ur. l. SFRJ 9/78).

Za delavce, ki so dolžni opraviti posebni strokovni izpit za pridobitev zunanjetrgovinske registracije organiziramo razpisni seminar, kot pripravo za izpit.

Opravljeni strokovni izpit, ki je pogoj za delo v zunanjetrgovinskih poslih, je hkrati tudi POGOJ ZA VPIS V 8. ZUNANJETRGOVINSKO ŠOLO V ISKRI.

Izobraževalni program:

- zunanjetrgovinsko poslovanje,
- zunanjetrgovinski in devizni režim SFRJ,
- pravni posli v zunanji trgovini,
- plačilni promet s tujino,
- mednarodni transport in transportno zavarovanje,
- carine in carinsko poslovanje,
- temelji družbeno-politične ureditve in družbeno-ekonomskih odnosov SFRJ.

Čas in kraj: Seminar bo v začetku marca 1986.

Nosilec program: Gospodarska zbornica Slovenije z izvajalcem VEKS, Maribor.

Prijave: Prijavnice naročite na tel. št.: 061/222-212, oz. v Izobraževalnem centru SOZD Iskra, Ljubljana, Trg revolucije 3/XI. Izpolnjene prijavnice vrnite na isti naslov najkasneje do 10. 1. 1986. Kasnejših prijav v nobenem primeru ne bomo mogli sprejeti.

Mali oglasi

Prodaj smučarske elastične hlače — italijanske MCROSS št. 47 za velikost cca 1,60 m. Telefon 213-213 int. 24-11

Študent potrebuje knjižno polico, ali ustrezno omaro, in plinsko peč. Če imate kaj primernega pokličite prosim tel.: 445-368 (061) zvečer. Vnaprej hvala!

Prodaj dva bas zvočnika Philips 60 W, brez omaric za 10.000.- din. Informacije 26-33, Jenko.

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

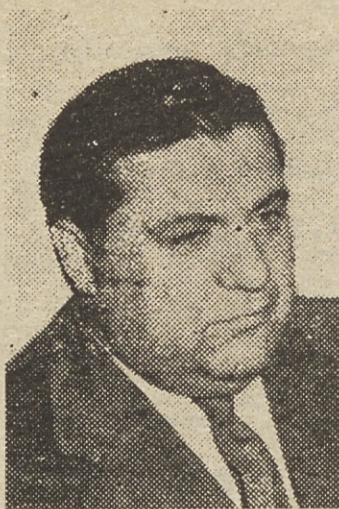
Naš sobesednik
ing. Milan Železnik

Boleča leta rasti 1963 — 1965

Teklo je leto 1963. Tega leta se je zgodila velika sprememba v organizaciji in vodstvu podjetja. Koordinacijska funkcija vodilnega tima ZP, ki je bila formirana po zamisli generalnega direktorja Silva Hrasta, nekaterim ni bila všeč. Povsem je bila podobna funkciji vodilnih timov v današnjih SOZD, najbrž pa je prišla prezgodaj, čas še ni bil zrel zanjo. Tudi rezultati združevanja elektronske industrije Slovenije so se zdeli vodstvu v republiki preskromni in so po dveh letih obstoja velike Iskre uprizorili veliko »premetačino«. Iskra je postala iz združenih podjetij totalitarno podjetje z enotnim vodstvom in enotnim finančnim poslovanjem (na splošno se je govorilo o skupnem žaklju). Izvedene so bile občutne personalne spremembe. Za generalnega direktorja je bil imenovan Dušan Horjak, dotlej direktor Tekstilindusa, Silvo Hrast pa za republiškega sekretarja za industrijo, jaz pa sem vodil nekakšen razvojno-plansko-proizvodno-investicijsko skombiniran sektor, ki pa je bil kljub izdatni pomoči v vodstveni zasedbi sektorja prevelik in neroden, kar se je kmalu izkazalo glede operativnosti. Že po enem letu se je izdvojil kot samostojen sektor, investicijski, ki ga je vodil ing. Gašper Muha, kmalu nato pa še planski, ki ga je vodil ing. Vladimir Klavs. Ostala je le problematika razvojno-proizvodnega dela, ki smo jo obravnavali, skupaj z ing. Silo, ing. Fonóm in ing. Černcem, ki se nam je pridružil leta 1965. Dušan Horjak je bil neumoren delavec. Ostale vodstvene službe, ki so prav tako doživele temeljite spremembe in so delovale po »novih« načelih, so mu stale ob strani. Kljub temu

rezultati spet niso zadovoljili vodstva v republiki. Sicer pa, kako naj bi, združevanje petih dotlej samostojnih podjetij v enotno organizirano je bilo še bolj tvegana akcija, kot združevanje petih tudi po združenju dokaj samostojnih delov? Mislim, da je bilo v zimskem obdobju 1964—65, ko smo dobili vsi člani ZK poziv, naj se zberemo v Kazini na skupnem sestanku, ki ga bo vodil predstavnik CK ZKS. Kongresna dvorana je bila polna, zbrani so bili vsi člani ZK v Iskri.

Sicer pa smo bili v času Horjakovega direktorovanja izpostavljeni hudim pritiskom glede razvojnega programa podjetja. Tedaj so se predsedniki izvršnih svetov Slovenije, Hrvaške in Srbije dogovorili, da je treba prekiniti s proizvodnjo »povsod vse«. Tako naj bi se Iskra, RIZ in Ei-Niš pojavili vsak s svojim predlogom, kaj bi bili pripravljene »opustiti«. Bilo je proti jeseni 1964, ko nas je direktor Horjak sklical na skupni sestanek: ves moj sektor in vodstvene kadre vseh tovarn. Na tem sestanku naj bi Iskra izoblikovala tak predlog. Da pa bi to zagotovo dosegli, nas je sklical v Bohinj, mislim da v hotel Triglav in dejal, da bo obrnil ključ in nas ne bo izpustil toliko časa, dokler ne bo izdelan zahtevani predlog. Meni pa je naročil: »Izmislite si kar si hočete, zahtevam predlog.« Dva dni debat in brezplodnih preprirov ni dalo nikakršnega rezultata. V hudi stiski sem poskusil po svoje. Dal sem predlog — kondenzatorji in varilne naprave. Toliko, da me niso linčali. (Nekateri tega še do danes niso pozabili). Predloga ni bilo nobenega, na srečo tudi sestanka med temi industrijami ne, verjetno ni imela nobena svojega predloga, čakale so samo, da bi

Dušan Horjak >P15<

kaj izvlekle od Iskre. Sicer pasi je v tistem času Ei-Niš izborila proizvodnjo TV aparatov. Po dogovoru med politiki je dobila monopol za nabavo deviznih sredstev za sestavne dele TV in s tem za dolga leta monopol nad proizvodnjo televizorjev.

Po tistem »pranju« v Kazini naj bi se ZP Iskra spet reorganiziralo v združena podjetja, to je samostojne delovne organizacije s skupnim DS kot predstavnikiškim telesom. Razformirale so se v ZP v glavnem vse službe, ostali so le sicer zelo skromno zastopani planski sektor, finančni plan z evidenco, kadrovski sektor in ostanek proizvodnega sektorja, ki pa je tudi razpadel z mojim odhodom in odhodom ing. Fona na drugo delo, ing. Sila pa je prevzel delo pomočnika direktorja ZZA.

Generalni direktor Horjak je izvajal vnovično reorganizacijo podjetja, toda videlo se je, da to

dela z odporom, ne morda zato, ker ne bi hotel demokratične ureditve, ki jo je uvajal, temveč, ker se mu je upiralo, da mora podirati to, kar je prej dve leti gradil po nalogu predpostavljenih in za kar je žel samo grajo. Demokratičizacija pa je bila nujna, ker so tovarne grozile z izstopom, predvsem zaradi tako imenovanega »skupnega žaklja«, v katerega niso imele takšnega vpogleda, kot bi si to želele in pa zaradi premajhnega vpliva na uporabo zbranih sredstev.

Če takole danes presojam Horjakov položaj v Iskri, vidim, da je bil žrtev razmer. V ZP Iskra je prišel z nalogo, da izvede centralizacijo upravljanja, ker se je prejšnja ureditev zdela premedla in neučinkovita in v dveh letih (1961—62) ni dala pričakovanih rezultatov. Mislim, da tedaj nihče ni delal analize vzrokov, da bi ugotovil, da v takem času podjetje, ki združuje pot prej samostojnih podjetij, s tako različno tehnološko razvitostjo, različno organizacijo ravnijo in podobno, ne more ujeti skupnega koraka in, da je za to potreben doiočen razvojni čas. Naslednje dve leti (1963—64) Horjakovega vodenja sta to potrdili. Ukazana centralizacija spet ni dala pričakovanih rezultatov, nasprotno, podjetje se je znašlo v položaju, da se razide. Demokratična samoupravna ideologija, ki je tedaj že zajela zavest delavca, ni prenesla takega eksperimenta. Potrebni sta bili dve polni mandatni dobi, da so se notranje sile umirile in, da so se organizacije znašle v kolikor toliko urejenem koraku.

Dušan Horjak je jeseni 1965. leta odšel z dolžnosti generalnega direktorja Iskre in na njegovo mesto je bil izvoljen Vladimir Logar.

Direktor tehničnega sektorja ing. Milan Železnik — gostoma iz ČSSR razkazuje izdelke ob obisku 1964. leta

Razstava Zlate in Jožeta Volariča v Litiji

»Celoten pristop in koncept slikarstva je postal odraz zavestnega iskanja in tako je v slikarstvu Zlate Volarič vse več nekih splošnih slikarskih rešitev. Nekdanje sporočilo, grajeno iz želje po jasnem sporočilu, slikarka zdaj vse bolj nadomešča s težnjo po krasilnosti. Vse je postalo lepo, urejeno in skladno. Tako postaja stilizacija figur in narave važnejša od vsebine,« je ob razstavi Zlate Volarič v Matični knjižnici v Litiji zapisal dr. Mirko Juteršek.

Hkrati je ocenil še delo Jožeta Volariča, ki hkrati z Zlato razstavlja na tej razstavi, ki jo je organizirala Zveza za izobraževanje in kulturo in zapisal:

»Železna varjena plastika Jožeta Volariča zavzema v ljubiteljskem kiparstvu Slovenije zaradi svoje specifičnosti nedvomno takšno mesto, ki ga je težko primerjati z drugimi. Takoj je namreč potrebno povedati, da je kot kipar Jože Volarič izredno marljiv in zato tudi plodovit avtor. Že bežen pogled v njegovo delavnico nas o tem prepriča, hkrati pa tudi preseneti. Kiparsko oblikovanje kovine s pomočjo varjenja je vsekakor težko delo, Jože Volarič pa ga opravlja takorekoč dan na dan z nekakšno sproščenostjo in navdušenjem, kot da mu je to edino resno opravilo v življenju. Ne preseneča me le zaradi vztrajnosti, temveč tudi zato, ker z vse večjim obsegom svojega kiparskega dela postaja vse zanimivejši tudi za druge.«

Poleg varjene plastike se Jože Volarič ukvarja tudi s kovinskim re-

liefom. Prav na tem področju pa ima Jože Volarič možnosti za še večje uspehe. Vsekakor pa je razstava sama bila zelo obiskana in dobro sprejeta med občinstvom. In gotovo je prav in tem, v približevanju umetnikovega likovnega izraza delavcem, poslanstvo umetnosti. In Zlata in Jože Volarič se tega zavedata.

Mak

Dvaindvajset kilometrov strme poti, vzpenjanja po široki mak-

damski cesti so vsi v trenutku pozabili ob prisrčnem sprejemu v majhni dvorani tamkajšnje osnovne šole, kamor so prišli otroci in odrasli poslušalci pa pevci, ki so zapeli kot najiminentnejši šolani zbor. Tudi na tem literarnem večeru ni manjkalo vprašanj.

Posebno se je vsem priljubila najstarejša 82-letna Joži Munič-Petrič, ki ima veliko volje in energije za pisanje. S svojim humorjem je vse razveseljeval novinar in pisatelj, Mariborčan Janez Švajncer. Skoraj ni mogoče verjeti, da je ob številnih službenih dolžnostih napisal skoraj dvajset knjig.

Ob vseh litijskih kulturnih prireditvah zapišimo še to, da ob takšni manifestaciji ni toliko pomemben denar, kot ljudje, ki hočejo in znajo kaj organizirati in, seveda, oni, ki žele ustvarjalno sodelovati.

Od obojih je odvisen uspeh tudi na literarnem področju. Z. V.

Litijani sprejeli pisatelje, sodelavce založbe Kmečki glas

Na povabilo Zveze kulturnih organizacij Litije so se 24. oktobra v Litiji zbrali pisatelji, ki pišejo za Založbo Kmečki glas — zbirko Kmečka knjiga.

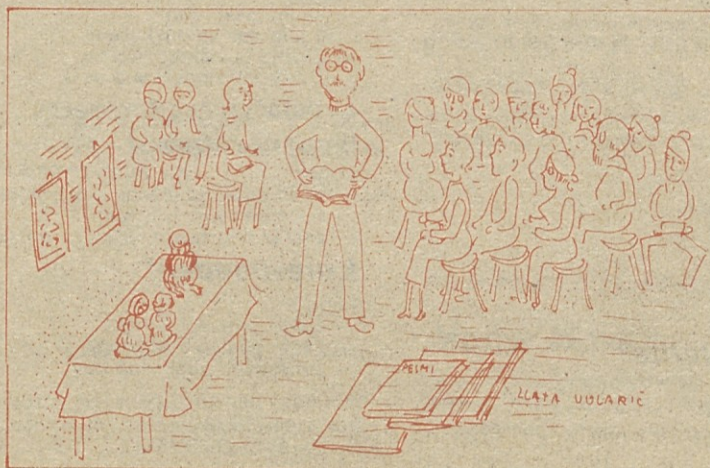
V litijski knjižnici so jih sprejeli predsednik ZKO Boris Žužek, voditeljica knjižnice Joža Konjar ter direktor centra za izobraževanje in kulturo Jože Sevljak. Malokdo ve, da je prav on organizator zdaj že tradicionalnih srečanj pisateljev na Bogenšperku.

Na srečanje so prišli Minka Krvinna in Joži Munič-Petrič iz Kranja, Janez Švajncer iz Maribora, Magda Stražišar iz Cerknice, Anica Zidar iz Mokronoga ter Zlata in Jože Volarič. Sodelovali so še: partizanski fotograf in pisatelj Edi Šelhaus, gasilec in jamar Jože Stražišar in njegov pomočnik petošolec Bojan.

Pisateljem se je pridružil tudi novi urednik Kmečke zbirke Branko Građinski.

V Litiji imajo že nekaj mesecev trajajoče različne kulturne prireditve ker praznujejo 100-letnico knjižnice in čitalništva. Litijani so vse pisatelje razporedili po mestnih in okoliških osnovnih šolah, kjer so otrokom brali svoja dela, pokazali nove knjige, fotografije (Šelhaus) in likovna dela (Volarič)

Učitelji so učence prizadevno pripravili na srečanje. Vedeli so tako, kdo bo prišel, kot tudi to, o čem piše. Zato so pisatelje kar zasuli z vprašanji in so literarni nastopi trajali kar več kot dve uri. Vsekakor je bil to za vse navzoče izreden kulturni dogodek, zlasti pogovori v knjižnici, obisk v Vačah in kot krona lepega sončnega dneva literarni večer v najoddaljenejši krajevni skupnosti Litijske občine Polšnik.

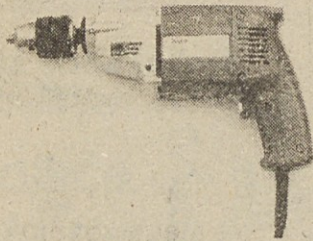

UGODEN NAKUP

Iskra — industrija za električna orodja Kranj Prodaja v Ljubljani, Trg revolucije 3

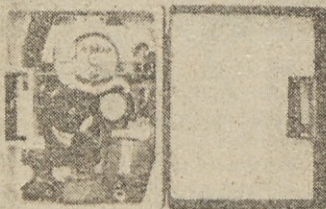
Ce ste nameravali kupiti električni vrtalnik, krožno žago, ali kombi garnituro pa tega doslej še niste storili, potem vas bo naša ponudba prav gotovo razveselila. Za 20% ceneje in na pet obrokov lahko kupite naslednje naše stroje:

Vibracijski vrtalnik VV 508 T je ustrezno oblikovan, da ga lahko trdno in z lahkoto držimo v rokah. Njegova moč in število vrtljajev zagotavlja uspešno obdelavo najrazličnejših materialov: lesa, jekla, barvnih kovin, plastike, opečnega zidu in tudi najtršega vibrirnega betona.

20.762.—

VV 508 T: 520 W
0—540/0—1400 vrtljajev/min
30—10800/0—28000 vibracij/min
vrtanje v jeklo 10 mm, v les 20 mm, v beton 12 mm, masa 1,9 kg

Kombi garnitura BC 018 A vsebuje vibracijski vrtalnik, klip klap krožno žago ter pribor za vrtanje, brušenje in čiščenje rje.

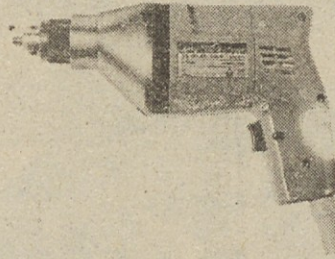
26,012,00 din

Vibracijski brusilnik VB-23 A

Prednosti: lahek, ergonomsko oblikovan, ima dva ročaja za lažje delo, veliko število gibov za fino obdelavo, tiho deluje, skoraj brez tresljajev, ima aretirni gumb za trajno delovanje in je dvojno izoliran v skladu z evropskim standardom

19.057,00 din

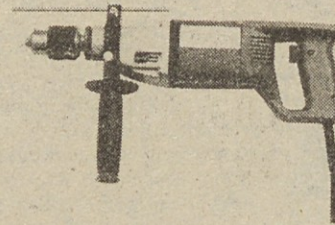
160 W, 18000 gibov v min.
krog brušenja 2,6 mm
brusna površina 92 x 190
velikost papirja 92 x 230 mm
masa 1,9 kg

Vrtalnik VS 401 A se odlikuje po izredno majhni masi, zato zelo ustreza za najrazličnejša montažna dela

20.212.—

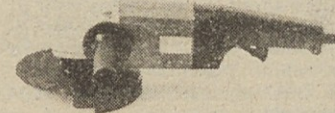
VS 401 A
380 W, 1600 vrtljajev/min,
Ø8 mm za jeklo, Ø15 mm za les,
1,35 kg

Vibracijska vrtalnika VV 602 D (zaprt ročaj) in VV 602 E (pištolni ročaj) sta profesionalna vrtalnika za zahtevnejša dela. Učinkovit vibrirni mehanizem in ergonomska oblika zagotavljata tudi lahko in učinkovito vrtanje betona, opeke in drugih materialov. Z dodatnim adapterjem se na stroj lahko vpnejo tudi priključki klip klap.

40.423,00 din

VV 602 D in VV 602 E
650 W, 2000 vrtljajev/min
13.600 in 40.000 vibracij/min
Ø13 mm za jeklo, Ø16 mm za beton
3,3 kg

Kotni brusilnik KB-128 C odlikuje razmeroma močan motor in majhna masa, kar je posebno primerno za delo v težjih razmerah. Posebno varnostno stikalo onemogoča slučajno vključitev stroja.

KB-128 C
1200 W, 8300 vrtljajev/min.,
Ø brusne plošče 178 mm,
masa 3,9 kg

46.198,00 din

V ceni je že vračunan prometni davek, kot je to zakonsko določeno. Pologa za kredit ni, letna obrestna mera na glavnico pa je 28%. Informacije in pogodbe dobite v Kranju pri Beti Bolka (22 221, int.: 28 — 51) in v Ljubljani pri Veri Dolinšek (213 — 213, int.: 15 — 95).

Iskra

Iskra Commerce, n.sol.o.
TOZD — Zunanji trg, n.sol.o.,
61001-Ljubljana, Trg revolucije 3

vabi k sodelovanju sodelavce za opravljanje del in nalog

za nedoločen čas

Carinski deklarant

(s sedežem dela v Kranju)

Pogoji:

- ekonomski tehnik, ali elektrotehnik
- 6 mesecev delovnih izkušenj
- voziški izpit B kategorije
- 2 mesečno poskusno delo

Referent za obračun carinsko-špediterskih storitev

Pogoji:

- ekonomski tehnik
- 6 mesecev delovnih izkušenj
- 2 mesečno poskusno delo

Izvozni referent

Pogoji:

- ekonomski tehnik
- 1 leto delovnih izkušenj
- znanje nemškega jezika
- 2 mesečno poskusno delo

za določen čas 8 mesecev

Izvozni referent

Pogoji:

- ekonomist, ali inženir elektrotehnike
- 2 leti delovnih izkušenj
- znanje nemškega jezika — 2 mesečno poskusno delo

Korespondent

Pogoji:

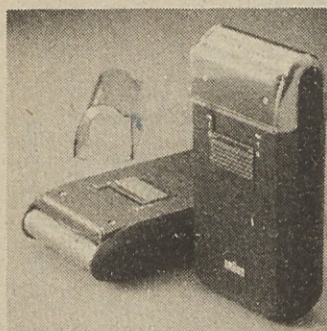
- administrativni tehnik
- 1 leto delovnih izkušenj
- 2 mesečno poskusno delo

Kandidati naj vloge z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljejo v roku 8 dni po objavi na naslov: ISKRA COMMERCE, LJUBLJANA, KADROVSKI SEKTOR, Topniška 58.

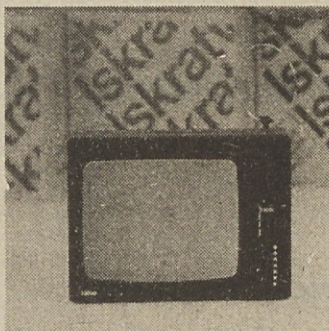

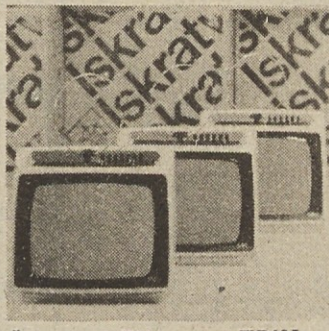
UGODEN NAKUP

Brivnik Braun Sixtant 2002

Prenosni TV sprejemnik JASNA

Črno-beli TV aparat TRIM

**IZKORISTITE MOŽNOST
IZREDNO UGODNEGA NAKUPA
IZDELKOV TOZD TV PRŽAN**

Prodajni pogoji:

- popust 20%,
- plačilo ob prevzemu blaga

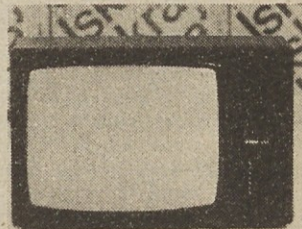
	Cena v maloprodaji	Cena s popustom	Prihranek ob nakupu
ČB prenosni TV sprejemnik JASNA	63.335,00	50.668,00	12.667,00
ČB prenosni TV sprejemnik TRIM	54.970,00	43.976,00	10.994,00
brivnik 2002 L	9.642,00	7.713,00	1.929,00
brivnik 2002	8.507,00	6.806,00	1.701,00

Podrobnejše informacije dobite v Iskri poslovni stavbi v Ljubljani, (IŠP-TOZD Prodaja, telefon 061/213-213, interno 2112, 2166, 2161, 2192).

Izdelke lahko kupite neposredno v Tovarni televizijskih sprejemnikov na Pržanu, telefon 061/52-161, interno 27 ali 22.

TOZD TV Pržan

**POSEBNA
PONUDBA**

Ponovno je v prodaji omejena količina barvnih TV sprejemnikov

AZUR

pod posebno ugodnimi pogoji: cenejšega barvnega TV sprejemnika ne morete kupiti!

**Cena:
115.000 din**

Pred nakupom **obvezno** povprašajte v tovarniški prodajalni na Pržanu, telefon 061/52-161, int. 27 in 22.

Zahvale

Ob smrti mojega očeta

Jakoba Sajovica

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD Števeci, traka E7, posebno podsestavi in traku T24 — aparati, za podarjeni venec, denarno pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti

hčerka Anica Vreček

Ob izgubi mojega moža

Milana Novaka

se zahvaljujem DO Iskra Avtomatika, TOZD Orodja, Stegne, za darovano cvetje.

Iskrena hvala

žena: Jožica, hčerka Tatjana z družino in Vanda

Ob smrti mojega dragega očeta

Slavka Ložarja

se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam DO Kibernetika, TOZD Stikaka za podarjeno cvetje, denarno pomoč in izraze sožalja

hčerka Marija Bajt z družino

Ob boleči izgubi moje drage mamice

Marije Novak

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem ter osnovni organizaciji sindikata TOZD Prodaja, DO Široka potrošnja, za izrečena sožalja, denarno pomoč, darovano cvetje ter spremstvo na njeni zadnji poti žalujoča hčerka Andreja Novak

Večnamenska montažna hišica

(nadaljevanje)

V prejšnji številki smo obravnavali točkovne temelje in podno konstrukcijo na točkovnih temeljih. Ta način temeljenja je hiter, toda drag in z manjšo življenjsko dobo, ker je podna konstrukcija lesena.

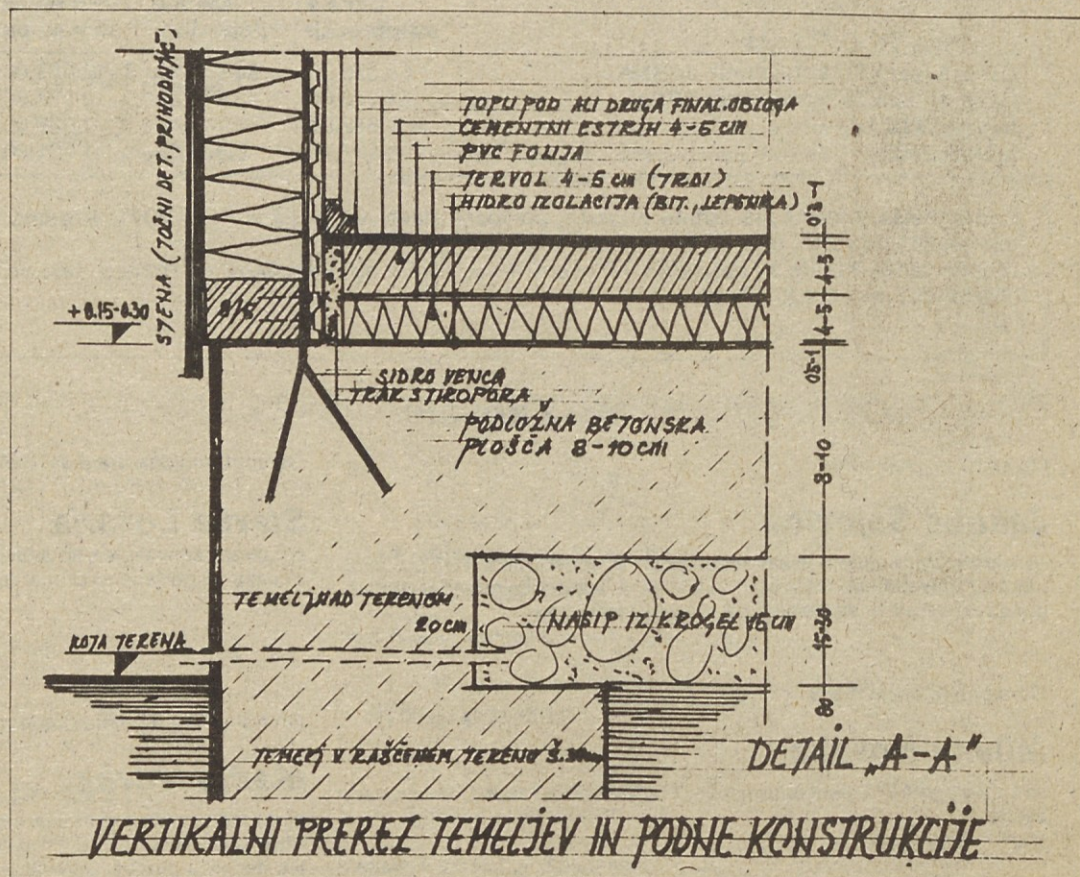
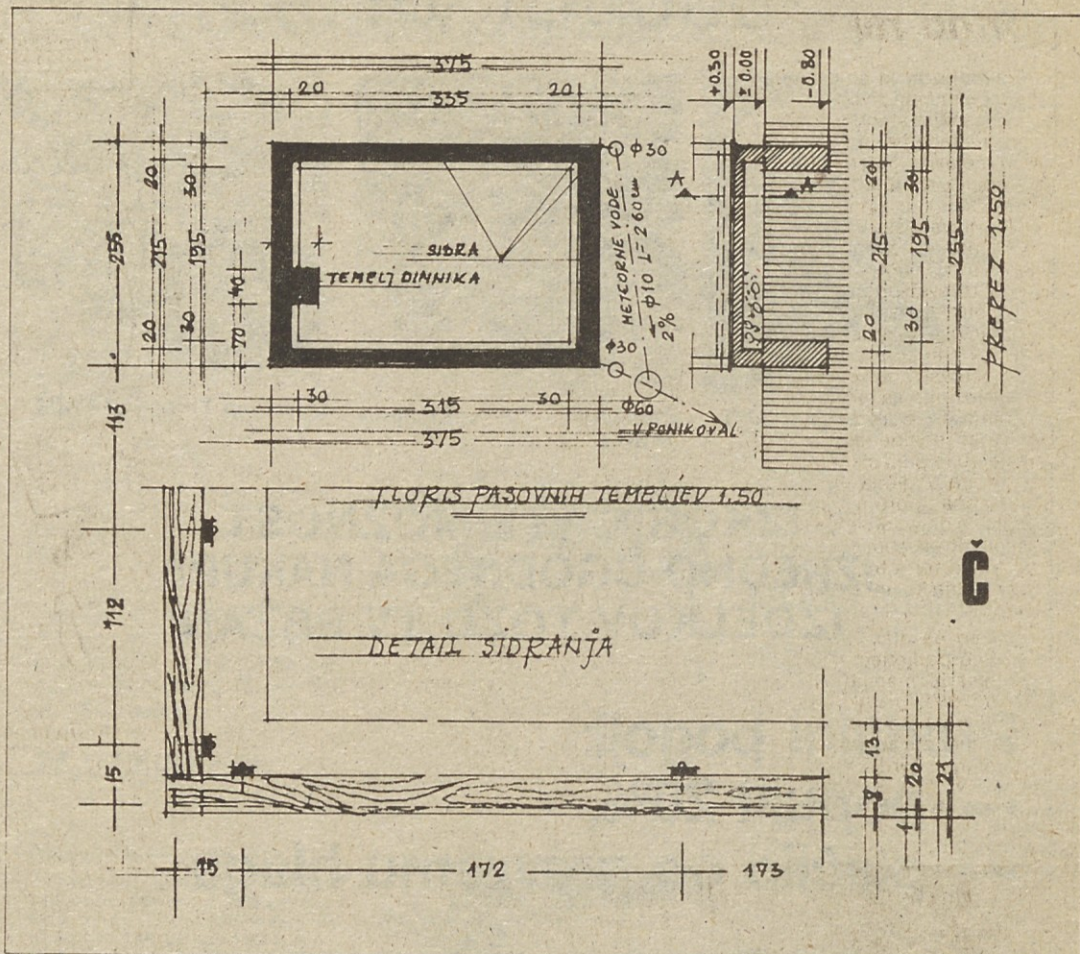
V kolikor bo objekt trajen in hočemo boljšo, kvalitetnejšo izvedbo, bomo temeljenje izvedli s pasovnimi temelji.

Pasovne temelje izvedemo tako, da najprej pod celotno površino odstranimo plast humusa, nato pa pričnemo z izkopom temeljnega jarka, ki naj bo širok 30 cm, to je za širino lopate. Globina za naše klimatske razmere naj bo cca 80 cm pod nivojem urejenega terena. Ko smo z izkopom končali, temelj, zabetoniramo do vrha terena. Nad terenom zatem opazimo temeljni zid debeline 20 cm, višine 15–30 cm iznad urejenega terena, oz. do višine, ki jo narekuje teren okrog objekta. Ko je opaž izdelan, temeljni zid zabetoniramo. Varianta temeljnega zida pa je s pozidavo z betonskimi votlaki v podaljšani cementni malta. Med tako pripravljene temelje položimo sloj nasipa iz lomljenca, oz. krogel do višine roba temeljev. Preko nasipa, ki mora biti komprimiran pa zabetoniramo podložno betonsko ploščo po vsej površini objekta v debelini 8–10 cm.

Ploščo je priporočljivo minimalno armirati ($\varnothing$ 6 mm z razmaki 20 cm v obeh smereh). Ko je plošča dovolj osušena, jo po vsej površini izoliramo s hidroizolacijo, to je 2 x bitumen in 1 x lepenka. To velja seveda samo za objekte, ki bodo imeli toplotno izolirano podno konstrukcijo. V kolikor pa objekt služi kot shramba (oz. nebivalni), lahko to ploščo samo zalikamo s fino cementno malto in to je že finalna obloga poda.

Na tako izolirano, oz. v drugem primeru zalikano ploščo pričnemo s postavljanjem objekta, kar bomo obravnavali v naslednjem prispevku. Ko je objekt gotov (z razliko od točkovnih temeljev), pričnemo z izdelavo podne konstrukcije. Na hidroizolacijo najprej položimo sloj toplotne izolacije, to je 4–5 cm trdnega tervola, ki ga prekrijemo s PVC folijo okrog sten pa pritrdimo pas stiropora (deb. 1 cm). Prek PVC folije nato zabetoniramo cementni estrih (zaglajen) v debelini 4–5 cm. Priporočljivo pa je, da estrih armiramo z rabi mrežo. Tako uglajen estrih pa služi kot podlaga za finalno oblogo poda, ki je lahko: topli pod, lepljena keramika, parket, iglani podi in podobno.

M. K.

Zavarovalne družbe podpirajo športno rekreacijo

Zaradi bolezni, ki so posledica nezdravega načina življenja, imajo države z visokim standardom veljanske materialne izdatke. Za bolehe delavce je značilno, da slabše delajo, pogostokrat izostajajo (bolniške!) in jim je neredko potrebna invalidska upokojitev. Dr. K. Cooper, znani pobornik »teka za zdravje« poroča, da izdajo v ZDA za zdravstveno varstvo 225 milijard dolarjev na leto.

Razumljivo je prizadevanje, da bi ljudje živeli bolj zdravo. V ZDA so izdelali zdravstvene programe, ki se nanašajo, tako na redno rekreacijo, kakor tudi na boj proti rejenosti (vzdrževanje idealne telesne teže), proti kajenju in pitju alkoholnih pijač. Nekatera podjetja so že oskrbela potrebna športna vadišča za rekreacijo v odmorih med delovnim časom. Predvsem gre za utrjevanje zdravlja ter s tem v zvezi za znižanje bolniške in stroškov za zdravljenje.

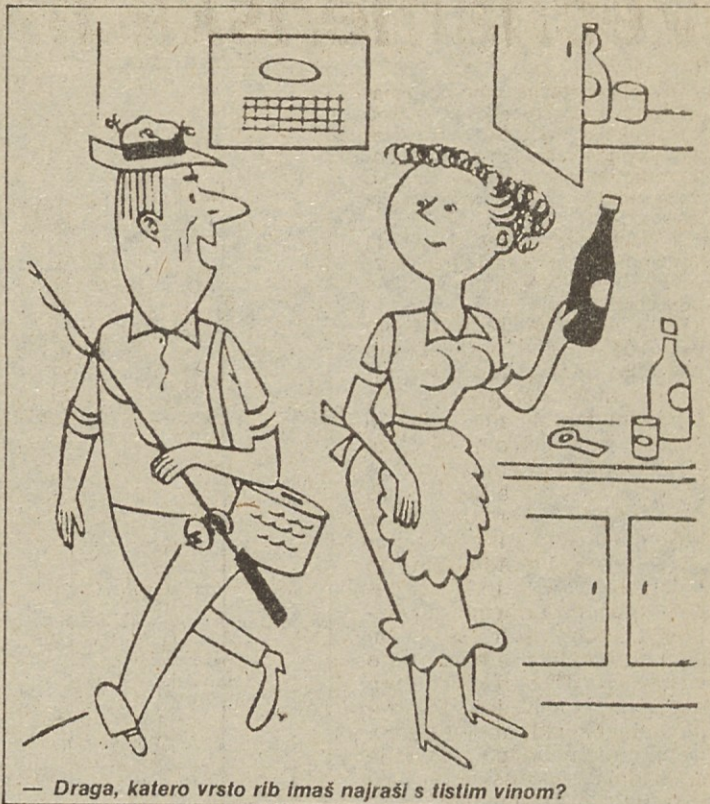
Uspehi so na dlani: Zavarovalnice vračajo podjetjem milijonske premije, ker je manj bolniške in imajo zdravniški manj dela. Dva primera: Tvrdki Bonne Bell Cosmetics je vrnila zavarovalna družba 43.000 dolarjev, tvrdki Forney Engineering v Dallasu pa 92.000 dolarjev. Ko so pri firmi New York

Telephone uvedli programe za preprečevanje srčnih bolezni, za uravnotešeno prehrano, programirano rekreacijo in podobno, so prihranili v enem letu 2 milijona 958.000 dolarjev.

Pri neki kanadski zavarovalni družbi so ugotovili celo 42% manj bolniške, odkar so uvedli programe za zdrav način življenja. Omembe vredna je praksa, ki so jo uvedli pri tvrdki Schwartz Meat Company; da bi pritegnili kar največ delavk k uram aerobne gimnastike, dobi vsaka, ki redno vadi 6 mesecev, nagrado v obliki enotedenske plače. To velja tudi za moža in za otroke do 18. leta. Štiričlanska družina je tako nagrajena v teku enega leta z dohodkom, ki znaša poldrugo mesečno plačo.

Še dva primera o tem, kako si zavarovalne družbe prizadevajo, da bi pridobile ljudi za redno rekreativno vadbo. Švicarska zavarovalna družba VITA opremlja vse trimske steze s telovadnimi pripomočki — zato jih imenujejo Švicariji VITA Parcours. V Zvezni republiki Nemčiji pomagajo zavarovalne družbe pri izdaji propagandnih knjižic za rekreacijo, ki izhajajo v milijonskih nakladah.

Prof. Drago Ulaga

PRAZNIČNA KRIŽANKA

				ISKRA	GEOM. TELO OSMEREC	SLOV. PISATELJ JANČAR	SLOV. MISLIJONAR ŠKOF FRIDERIK	OTOK V JADRANU	TIRNICA	VOLOVSKA ANTILOPA	VIŠINSKA TOČKA NA ZEMLJEVIDU				
				SESTAVIL RUDI MURN	MESTO V SREMU LJUBITELJ	BEOTIJEČ ENOTA ZA ZRAČNI TLAK				ITAL. KAMION NAMEN		BIKOVO OGLASNJE	ZDRAVILSKE PRI HERCEGOVEM	LOČILO KI OZNAČUJE PREHITGOVOR	KRILLO RIMSKE KONJENICE
				KDOR SE BAVI Z ATLETIKO			JUŽNI SADEŽ LAT. IME ZA NIS								
				MILJONINA METRA				VOKALNA SKLADBA V 16./17. ST. REČ							
				NADAV		ETIOPSKI KNEZ 1			Z MASKO ZAKRIT ČLOVEK ITA						
				TITAN		POKR. V ETIOPIJI ZAGON POLET						LESKOVAC		JUHI VODOBNA MESNA JED	
				RAJ PARADIŽ ANTON PETJE			PIŠČAL					ORGAN VIDA OSJE GNEZDO			
ISKRA	POSA-MEZEN DEL SMETJA	VEDA O DRŽ. GOSPODARSTVU	DEŽNIK LUDVIK RAVNIK			GLAV. M. JEMENA ŽIVAHNO DOGAJANJE				TORINO STARO-INDIJSKI FILOZOF			SIBIRSKI VELETOK ANTON CEHOV		
VEČ POVEZANIH ZDRUŽENIH STVARI				SARAJEVO BERILJ		VELIKA KURA LUKA NA FLORIDI				NAČIN PISANJA ŽENSKO IME					
VOJAŠKI POHOD				MORSKI ORGANIZMI ORGAN VOHA				LEDENA PLAST SNEGA	KDOR VODI MATIČNE KNJIGE NAVI-HANEČ						
EDO MOHORKO			FRANC. PISATELJ SESTAVINA METINEGA OLJA			AMERICLJI VODSTVENI DEL ORGANIZACIJE		DEL EL. MOTORJA PRIJETEN VONJ					JANŠA ANTON		
SVETOZAR VUKMANOVIC					NICVREDNO DEJANJE									SLKIKAR-KA KOBILCA	
ISKRA	IZUMITELJ TELEFONA REKA V ITALIJI			AVSTRILJ. REŽISER (LEON) SILICIJ		PREBIVALCI REKE ORIENT. PECIVO									
BIVALISČE ČEBEL				GR. ZEMLJEPISEČ FRANC. KARDINAL						VARNOST-SVET	DUŠAN VEBLE VAŠTE				
JAMA V ŠPANSKI PROV. SANTANDER						PAMET SREDSTVO ZA BOJEVANJE			NAPEV						
USMERNIK Z DVEMA ELEKTRODAMA					MESTO V VZH. PORTUGALSKI				GOVORJEN POKLICNI JEZIK				SULTANOV URADNI RAZGLAS	ZBOR DEVETH PEVCEV	DEL POHIŠTVA
ISKRA	ZDRAV. RASTLINA AJBIŽ OGRAJA			MRTVA-SKI ODER RUTENJ			SOČUTJA VREDNA ŽENSKA	DERIVAT AMONIAKA	VISOKA TROBENTAV 17./18. STOLETJU						
PLATINA		POJAV NA VODI	OTOČJE OB ZAH. OBALI N. Gvineje			OKER GR. SODNIK V PODZEM.				ANTON INGOLIČ SRBSKO M. IME		KEM. ELEMENT			
LITINA			ODVZEM DOLŽNIK. IMETJA PAD				PEVKA PRODNIK OSOLNIK-BOGDAN								
AFRIŠKI SESALEC PODOBEN ZIRAFI					SLOV. SKLADATELJ (ANTON)										
NERAZDELJENI DEL KART					JAPON. NAČIN ARANŽ. CVETJA										
															

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željznov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.